

*Genealogische en
Heemkundige Kring
Vaertlinck*

Contactblad van de Werkgroep Genealogie en
Heemkunde – Willebroek

2006 - 1

Tiselt en zijn overzetsdienst (Pont) (1955)

Driemaandelijks tijdschrift

1e jaargang – Nr 3

januari-februari-maart 2006

Verantwoordelijke uitgever: Gust VAN AUWENIS, Dendermondsesteenweg 204 b202, 2830 Willebroek

Culturele vereniging "VAERTLINCK"

Secretariaat p.a. René PATTYN

Molenweg 24

2830 Willebroek

Tel.: 03/886.92.44

E-mail : pattyn.rene@scarlet.be

E-mail : guvanau@scarlet.be

Bankrek.: 068-2318314-41

Erkende culturele vereniging Willebroek : culw083

Bestuursleden :

Gust VAN AUWENIS	Voorzitter	Dendermondsestwg 204	2830 Willebroek	03/886.85.54
René PATTYN	Secretaris	Molenweg 24	2830 Willebroek	03/886.92.44
Gary MANTIERS	Penningmeester	Nieuwstraat 11	2830 Willebroek	03/886.65.26
Leon BERNAERTS	Bestuurslid	Eikenstraat 20	2840 Reet	03/888.21.83
Flor COOLS	Bestuurslid	Vijverhoflaan 2	2830 Willebroek	03/886.69.98
Jan PEETERS	Bestuurslid	Pullaar 270	2870 Breendonk	0477/626984
Eric VAN WINGHE	Bestuurslid	Mispelweg 41	2830 Willebroek	03/886.78.82
Guido VAN HUMBEECK	Bestuurslid	Joz. Wautersstraat 125-1	2830 Willebroek	

Lidmaatschap : 10,00 € door storting of overschrijving op rekening **068-2318314-41** van
"Vaertlinck", 2830 Willebroek

Afzonderlijke nummers : 3,00 €

Gratis voor leden en adverteerders.

Contactadres: René PATTYN, Molenweg 24, 2830 Willebroek

Website : <http://www.vaertlinck.be> (in opbouw)

ISSN 1782-2785

Lid van

Geachte Mevrouw,
Geachte Heer,

Namens de Genealogische en
Geneeskundige kring Vaertlinck wenssen
u van harte een Gelukkig en
Voorspoedig Nieuwjaar.

Het bestuur.

Bij het verschijnen van dit derde nummer naderen wij met rasse schreden het jaareinde van 2005. Dank zij U allen, beste medewerkers, leden, adverteerders, sponsors en sympathisanten, zijn wij erin geslaagd met ons tijdschrift "Vaertlinck" voor "elck wat wils" te brengen. Wij houden er dan ook aan, U allen, van harte toe te wensen :

**een Zalig en Ovreugdevol Kerstfeest en een Gelukkig en Voorspoedig
Nieuw Jaar 2006 !**

Zeventig jaar geleden, op 24 oktober 1935, kwamen de toenmalige brouwers van Willebroek en Breendonk samen op een voor hen vrij ongewone vergadering. In deze vergadering kwamen zij blijkbaar zonder problemen overeen om voor één keer aan hetzelfde zeel te trekken en samen te werken. Een beslissing die voor de toenmalige bikkelharde concurrenten, bijna uniek was. Een dorpse kartelvorming? Aan de lezer om hierover zijn idee te vormen

Beknopt verslag der vergadering der brouwers van Willebroek
gehouden op Dinsdag 24 Oktober 1935 te 6 ure ten huize van Mijnheer
Xavier De Jonghe - Brouwer te Willebroek.

Waren aanwezig : de Heeren Xavier Van den Bogaert, brouwerij Ardor -
Albert Moortgat, brouwerij Moortgat - Charles Minazio, brouwerij Minazio -
Xavier De Jonghe, brouwerij De Jonghe-Ericx - en André Van Neeth, brouwerij
Lésairé Lanot en Kinderen.

De volgende punten kwamen op de dagorde :

- 1° Openingsstekken.
- 2° De rekkingen tusschen brouwers en huurders.
- 3° Aftrekkers en bierhandelaars.
- 4° Volgende vergaderingen.

De volgende punten kwamen op de dagorde :

- 1° Openingsstekken.
- 2° De rekkingen tusschen brouwers en huurders.
- 3° Aftrekkers en bierhandelaars.
- 4° Volgende vergaderingen.

Punt I - Openingsstekken : De aanwezige brouwers drongen op de moeilijkheden die zij ondervonden om hunne huurders de openingsstekken der debieten te doen betalen. Na eene wederzijdsche bespreking werd volgende manier door de vergadering aangenomen en in het vervolg toegepast te worden :

- 1°- De openingsstekken moesten door den huurder betaald worden.
- 2°- Voor degenen die regelmatig betaald hebben verat het statu-quo behouden.
- 3°- Voor de anderen of slechte betalers zal de tekst voortaan met afkortingen geind worden. Deze afkortingen zyn gelijktijdig met de huishuur; natuurlijk worden er voor deze afkortingen afzonderlijke kwijtschriften gegeven.
- 4°- voor degenen die eigenlijk slechten wil toonen en op geene manier de tekst willen kwijten zou het gerasdzaam zijn dat de brouwers een paar voorbeelden maakten en deze huurders zelden vervolgen en uitdrijven.
- 5°- de brouwers besluiten met eenparigheid van stemmen geene huurders aan te nemen voor hunne huizen als uit een debiet van een confrater zouden gedreven zijn, en reden van niet betaling van den openingsstek. Dit akkoord mag door de brouwers als bedreiging gebruikt worden om hunne huurders te doen betalen.

Punt II - BETREKKINGEN TUSSEHEN BROUWERS EN HUURDERS.-

- 1°- De aanwezige brouwers gaven hun eerewoord geene voetstappen meer aan te wendén om huurders van hunne confraters te onderhuren, noch persoonlijk, noch door eenige huuwer zongestelde of bediende.
- 2°- Indien een huurder zich ten hinnen aanbiedt om een debiet te betalen, zullen de brouwers zich inlichten of een kandidaat-huurder is of niet van een der vier andere brouwers te Willebroek. Indien hij tot zijn confrater wendén om zich in te lichten hoe den aanvrager te behoort, staat en ook om hem te verwittigen dat zijnen huurder zinnens is te verhuizen.
- 3°- Er wordt beslist later ten oedel-huurdeel op te zaken welke door de vijf aanwezige firmas zou in gebruik gesteld worden.

Punt III - AFTREKKERS EN BIERHANDELAARS.- Er wordt gewezen op het gevaar dat voor de Willebroekse brouwerijen leeraent bij het stilsen indringen van vreemde bieren door toedoen van sonige aftrekkers en bierhandelaars die zelfs in verplichte debieten verkoopen. De brouwers besluiten sjaftijdelijk bezig te houden met een klein onderzoek, ieder bij zijne klanten om te bespreken hoever deze handelwijze gaat. Ieder brouwer bevindt zich zehouden, zijne confraters in te lichten indien hij iets weet of niet dat de anderen in hun onderzoek zou kunnen helpen. Later zullen gezamenlijke maatregelen getroffen worden, om die handelings van de bierhandelaars zo veel mogelijk te dwarsbeelden en te doen straffen.

Punt IV - VERGADERING VAN CALAFINDINGEN.- Er wordt besloten vijf maal s'jaars te vergaderen. In geval van dringende redenen kunnen bijkendere vergaderingen plaats vinden.
Deze vergaderingen zullen beurtelings bij ieder der leden gehouden worden.

Nevenstaand document is afkomstig uit de nu verdwenen brouwerij "De Zon" van brouwer Charles Minazio in de Tonstraat te Willebroek.

Wanneer we deze tekst lezen, leren we hieruit dat de toenmalige brouwers het blijkbaar niet onder de markt hadden met een rits koppige niet-betalers onder de huurders-caféuitbaters.

Deze trachtten bepaalde verplichtingen te omzeilen en enkele "bierstekers" bleken er ook een handje van weg te hebben om onder de vleugels en uiteraard onder de prijzen van de brouwers te schieten.

Dat gans de geschiedenis hen blijkbaar erg hoog moet gezeten hebben, kan men zo uit de tekst opmaken.

Ze waren zelfs bereid om zonder probleem alle zaken die ze konden vaststellen over hun huurders maar ook over het gedrag van huurders van de "collega" over te brieven aan elkaar.

Het is mooi te lezen hoe ze mekaar "confrater" noemden en hoe collegiaal ze blijkbaar met elkaar omgingen! In het verleden was dat wel enigszins anders.

Het is spijtig dat we nog niet gevonden hebben hoe deze vergadering(en) verder verliepen, wat eigenlijk de resultaten waren en of de collegialiteit zo gebleven is. Mogelijk ligt er nog wat onderzoekwerk voor de boeg.

Om het onze lezer wat duidelijker te maken, is van het origineel document een letterlijke transcriptie gemaakt die u op volgende bladzijde vindt.

70 jaar geleden !!!

Beknopt Verslag der Vergadering der brouwers van Willebroek gehouden op Dinsdag 24 Oktober 1935 te 6 ure ten huize van Mijnheer Xavier De Jonghe - brouwer te Willebroek.¹

Waren aanwezig: de Heeren Xavier Van den Bogaert, brouwerij Ardor – Albert Moortgat, brouwerij Moortgat – Charles Minazio, brouwerij Minazio- Xavier De Jonghe, brouwerij De Jonghe- Erix en André Van Reeth, brouwerij Désire Lamot en Kinderen

De volgende punten kwamen op de dagorde :

- 1° Openingstaksen
- 2° Betrekkingen tusschen brouwers en huurders
- 3° Aftrekkers en bierhandelaars
- 4° Volgende vergaderingen

Punt I – Openingstaksen De aanwezige brouwers drukken op de moeilijkheden die zij beproeven om hunne huurders de openingstaksen der debieten te doen betalen. Na eene woordenwisseling wordt volgende manier door de vergadering aangenomen om in het vervolg toegepast te worden :

1°- De openingstaksen moeten door den huurling betaald worden.

2°- a/ Voor degenen die regelmatig betaald hebben wordt het statu-quo behouden.

b/ voor de anderen of slechte betalers zal de taks voortaan met afkortingen geïnd worden. Deze afkortingen gaan gelijktijdig met den huishuur; natuurlijk worden er voor deze afkortingen afzonderlijke kwijtschriften gegeven.

3°- voor degenen die eigenlijk slechten wil toonen en op geene manier de taks willen kwijten zou het geraadzaam zijn dat de brouwers een paar voorbeelden maakten en deze huurders deden vervolgen en uitdrijven.

4°- de brouwers besluiten met eenparigheid van stemmen geene huurders aan te nemen voor hunne huizen die uit een debiet van een confrater zouden gedreven zijn, om reden van niet betaling van den openingstaks. Dit akkoord mag door de brouwers als bedreiging gebruikt worden om hunne huurders te doen betalen.

Punt II- BETREKKINGEN TUSSCHEN BROUWERS EN HUURDERS.-

1° De aanwezigen brouwers geven hun eerwoord geene voetstappen meer aan te wenden om de huurders van hunne confraters te onderhuren, noch persoonlijk, noch door sommige hunner aangestelden of bedienden.

2°- indien een huurder zich ten hunnent aanbiedt om een debiet te bekomen, zullen de brouwers zich inlichten of den kandidaat-huurder uit een huis van een der vier andere brouwers komt. Desgevallend zal hij zich dan tot zijn confrater wenden om zich in te lichten hoe den aanvrager bij hem geboekt staat en ook om hem te verwittigen dat zijnen huurder zinnens is te verhuizen.

3°- Er wordt beslist later een model-huurceel op te maken hetwelke door de vijf aanwezige firmas zou in gebruik gesteld worden.

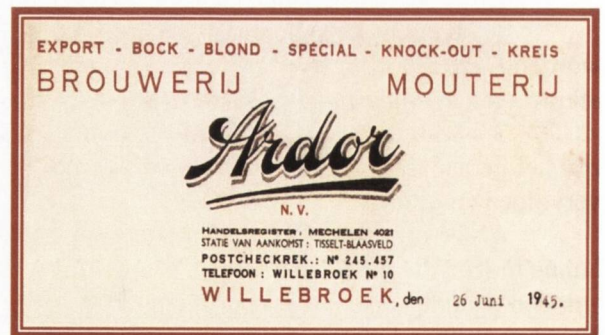
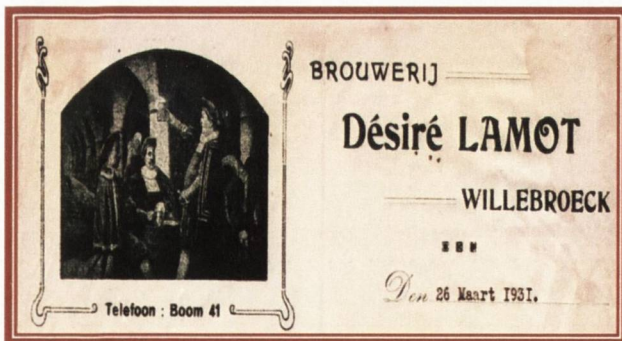
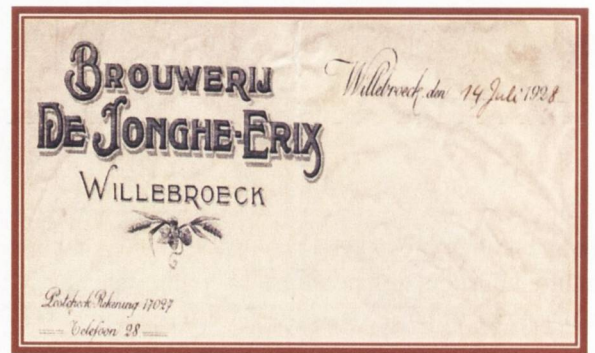
¹ Letterlijke transcriptie van het origineel document

Punt III – AFTREKKERS EN BIERHANDELAARS. - Er wordt gewezen op het gevaar dat voor de Willebroeksche brouwerijen heerscht bij het stilaan indringen van vreemde bieren door toedoen van eenige aftrekkers en bierhandelaars die zelfs in verplichte debieten verkoopen. De brouwers besluiten zich tijdelijk bezig te houden met een klein onderzoek, ieder bij zijne klanten om te bespeuren hoever deze handelswijze gaat. Ieder brouwer bevindt zich te gehouden, zijne confraters in te lichten indien hij iets weet of ziet dat de anderen in hun onderzoek zou kunnen helpen. Later zullen gezamenlijke maatregelen getroffen worden, om die handelingen van de bierhandelaars zooveel mogelijk te dwarsboomen en te doen straffen.

Punt IV – VOLGENDE VERGADERINGEN. – Er wordt besloten vijf maal s'jaars te vergaderen. Ingeval van dringende redenen kunnen bijzondere vergaderingen plaats vinden.

Deze vergaderingen zullen beurtelings bij ieder der leden gehouden worden.

Eric Van Winghe

1 oktober 1914

Tisseltse burgemeester en molenaar – gefusilleerd

Jozef Antoon DE BLOCK werd geboren te Tisselt op 10 september 1840 op de boederij “het Spaans kasteeltje” (omwalde hoeve).

Hij huwde en vestigde zich omstreeks 1870 als landbouwer op de Maldersesteenweg te Londerzeel. Hij had meerdere kinderen.

Omwille van zijn groot gezin vestigde hij zich in 1880 op een ruimer landbouwbedrijf te Tisselt, waar hij ook een windmolen had en aantal hengsten. Hij werd er burgemeester. Zijn hoeve stond toen in de Biesemansstraat die later Statiestraat heette en nu Baeckelmansstraat.

Op een deel van de hoevegrond staat nu het rust- en bejaardentehuis “Pandora”.

In de voormiddag van 28 september 1914 werd hij bij het verlaten van zijn molen door enkele Duitse soldaten-verkenkers in de boeien geslagen. Bij een inspectietocht op de molen hadden de verkenkers een verrekijker gevonden en ook enkele telefoondraden. Het waren resten van een observatiepost die door Belgische soldaten was verlaten. De eigenaar werd ervan beticht dat hij aan spionage deed.

Jozef DE BLOCK werd gevankelijk overgebracht naar de Duitse “Kommandatur” van Londerzeel. Na bijna 4 dagen van bittere beproevingen en diverse geselingen viel de uitspraak : doodstraf met de kogel. Hij was 74 jaar.

Hij werd naar de Bormstraat gebracht, op de grens van Tisselt en Kapelle-op-den-Bos, waar hij in de onmiddellijke nabijheid van de Pastoriestraat eerst eigenhandig zijn graf moest delven.

Op 1 oktober 1914, in de vroege ochtenduren en onder neerkletsende regen werd hij door twaalf marinesoldaten gefusilleerd op de rand van dat graf. Hij had eerst nog manhaftig geweigerd om geblinddoekt te worden.

Zijn windmolen werd in brand gestoken. Zie de houtsnede van die molen met daarnaast het “kapelletje van de Molenberg”. Dit werd in 1946 herbouwd door de familie Louis De Keersmaecker-Cortebeek uit dank voor het einde van de Tweede Wereldoorlog. Het Mariabeeldje is nog het oorspronkelijke van 1914.

Op 18 oktober 1914 gaf de Duitse bezetter de toelating om het stoffelijk overschot van de burgemeester te ontgraven. Na een uitvaartmis werd het bijgezet op het kerkhof van Tisselt. Zijn graf is nog steeds bewaard.

Als blijk van waardering werd de vroegere Molenstraat te Tisselt enkele jaren na de wapenstilstand herdoopt tot Jozef De Blockstraat.

Louis Vervloet, achterkleinzoon van Jozef De Block.

Zoals reeds vermeld werd Jozef Antoon De Block geboren te Tisselt op de omwalde hoeve "Het Spaans kasteeltje" in de Peeterstraat.

Zijn ouders, Petrus De Block x Lucia Van Ranst waren afkomstig van Puurs waar zij op de gekende boerderij "de Zeuthoeve" woonden. Het waren landbouwers en paardenfokkers. Zij hielden er enkele stevige dekhengsten op na.

Jozef Antoon De Block trad drie keer in het huwelijk.

1° huwelijk met Maria Francisca Reyniers die geboortig was van Heindonk (°21-12-1839 en †27-3-1871). Uit dit huwelijk kwam hij één zoon.

2° huwelijk op 13-12-1871 te Londerzeel met Maria Stephanica Verbeken (° Gent 8-11-1850). Hieruit kwamen er acht kinderen voort.

3° huwelijk te Ruisbroek op 4-10-1898 met Joanna Maria Van Geysseghem (°Sint-Amands 2-4-1844). Uit dit huwelijk sproten geen kinderen meer voort.

Eens gevestigd te Tisselt werd hij landbouwer, molenaar en paardenfokker net zoals zijn ouders. Hij was gekend om zijn dekhengsten waar men met de merries naartoe kwam uit de grote omgeving van Tisselt, zoals Breendonk, Ruisbroek, Puurs, Londerzeel, Blaasveld, enz... zelfs uit Asse.

Jozef Antoon was ook aandeelhouder van de melkerij "Sint-Jan" te Tisselt.

Als burgemeester was hij zeer geliefd door de bevolking van Tisselt omwille van zijn sociale bewogenheid en zijn inzet voor de medeburgers.

De oude molen van burgemeester De Block

Omwalde hoeve "Het Spaans kasteeltje"

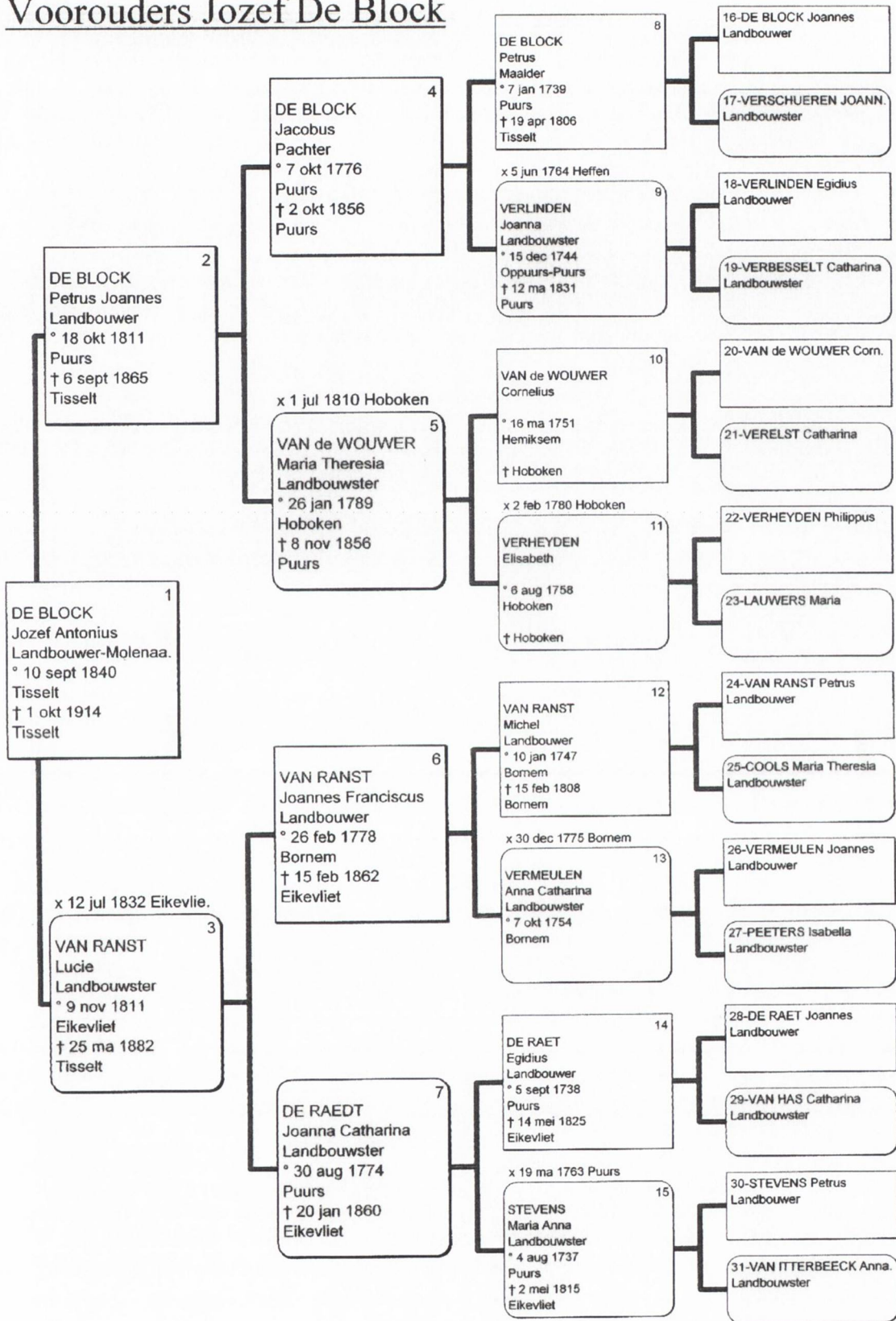

Oude melkerij "Sint-Jan"

Kapelletje van de Molenberg >

Voorouders Jozef De Block

Taal is niet weg te denken uit ons dagelijkse leven. Toch staan we weinig of niet stil bij de boodschappen die we zelf uitsturen, noch bij de berichten die we van anderen ontvangen. Gelijk wat we doen, er ontstaat een woordenvloed die weergeeft wat we aan anderen duidelijk willen maken.

Toen onze voorvaders zich bijna nooit verder van huis begaven dan het naburige dorp, was streektaal meer dan toereikend. Iedereen begreep elkaar en de weinige mensen die toch verder reisden, spraken Frans met elkaar. Die enkele keer dat een dorpeling “naar de stad” ging, ondervond hij al gauw dat niet iedereen de woorden begreep die thuis werden gebruikt. Erger nog: soms betekende een woord iets heel anders!

Nu hebben we echter vervoermiddelen zat en wegen te veel. Nu ja... vergeten we even de files! We verplaatsen ons meer: het is de normaalste zaak van de wereld dat we naar de hypermarkt aan de rand van de stad rijden, of dat de kinderen in een andere gemeente naar school gaan. Wat op reis gaan betreft: het kan niet ver genoeg zijn!

Eén en ander heeft natuurlijk als gevolg dat we onze taal moeten “zuiveren”, als we ons verstaanbaar willen maken. Op school vertelt de leerkracht alles in *Algemeen Nederlands*. Een geluk dat het woordje “Beschaafd” er tussenuit is! Jammer genoeg verliezen we daardoor voeling met onze “roots”, met onze echte moedertaal: het *Willebroeks*.

Hoe het allemaal begon

Toen ik in mijn tienerjaren de burens met elkaar hoorde praten, viel me meer en meer het verschil op met de omgangstaal die ik op school leerde. Als ik sommige woorden hoorde, moest ik trouwens vaak lachen. Ik verstond de woorden wel; ten slotte spraken de mensen mijn moedertaal. En toch... voor mij bestond de uitdaging erin om die streekwoorden op te schrijven en zo een *Woordenlijst van de Willebroekse Taal* samen te stellen.

Van dan af noteerde ik regelmatig losse woorden en uitdrukkingen, geschreven met gewone letters waarmee ik de uitspraak probeerde weer te geven. Op feestjes werd de lijst boven gehaald en werden de woorden “gereciteerd”, tot groot jolijt van de toehoorders. Dat publiek geloofde blijkbaar in mijn project en hielp me spontaan door nieuwe woorden te noemen. Hier moet ik bekennen dat er vaak woorden bij waren die ik zelf nog nooit gehoord had.

Bedoeling

Het is nooit mijn bedoeling geweest om een wetenschappelijk werk te maken van de dialectwoordenlijst. Toch vond ik het belangrijk om zorgvuldig om te springen met bepaling van woordsoort, verbuiging, vervoeging van de werkwoorden, meervoudsvorming, verkleinwoorden... De woordenlijst die ontstaan was als een middel om mensen te doen lachen, nam echter in omvang toe.

Een gedrukte versie van het *Willebroeks Woordenboek* wou ik echter niet! Met de komst van Internet en mijn eigen computerervaring was het idee geboren om er een website van te maken. De woorden en uitdrukkingen die je nu op de webpagina's terugvindt, werden vooral genoteerd in de periode van 1960 tot 1980. Dankzij reacties van de lezers en mijn toenemende aandacht voor het dialect, blijft de lijst echter groeien. Nu ook aangevuld met anekdotes, bijnamen, oude foto's, enz.

Dialect

Ons dialect is één van de vele talen die geënt is op het oude Brabants. Dit gebied besloeg door de geschiedenis heen niet alleen het huidige Brabant, maar grosso modo de provincies Antwerpen en het Nederlandse Noord-Brabant. Een gebied met vnl. natuurlijke grenzen (rivieren), waar het niet ongewoon is dat een woord dat gebruikt wordt in het Belgische deel van het toenmalige Brabant, ook in Nederland bestaat.

Dialectwoorden verschillen o.a. door hun ontstaan:

- afwijkende / verkeerde uitspraak: *kornijne, cintroene, zjiëjmelap, algerisch zijn, kommeljen...*
- woorden ontleend aan een andere taal: *rappelleere, sjambrangs, kabbejonët, pèrreplie, marsjpiee...*

- nieuwe technologie: *tëllevèzie of tëllevieze, roellemènt, fonnooplâât, viddejoo, ottookes-botsing...*
- oneigenlijke samenstellingen: *kerjeuzenezemostââtpot, gesprokzââmeg, fleurdematras...*
- echte streekwoorden: *èbbewèbbe, pinnekendoijt, kazjoebere, iëjchenisse, kèrrebitsjes...*

Zowel het woordgebruik, maar vooral uitspraak kunnen heel vlug veranderen. Een natuurlijke grens zoals de Rupel heeft als gevolg dat wij spreken van “*ne put*”, terwijl men in Boom spreekt van “*ne pit*”. De Zenne vormt ook zo’n natuurgrens – denk maar aan het Mechelse “*daa staa waater in de straat van aan de staasse tot aan ’t klaa seminaare*”.

Voor zover ik weet wordt de Willebroekse taal nergens op school onderwezen. Het is en blijft een opdracht van de ouders om er voor te zorgen dat hun kinderen niet volledig vervreemden van hun eigen streek. Algemeen Nederlands is heel belangrijk als we moeten communiceren met mensen die niet uit onze directe omgeving komen. Toch is het even goed om niet volledig je streek van afkomst te vergeten! Zelfs al gebruik je dialect niet dagelijks, of misschien haast nooit meer. Behalve dat dialect vaak grappig overkomt voor mensen uit een andere streek, laat het in bepaalde gevallen onderzoekers toe om teksten te begrijpen. Zeker als het gaat over woorden die nu totaal vergeten zijn.

Er wordt wel degelijk wetenschappelijk onderzoek verricht naar dialect en de verspreiding van streektaal. Voor een studie verricht door de *Vakgroep Nederlandse Taalstudie (RU Gent)* werd ik gecontacteerd voor het *Willebroekse dialect*. De onderzoekers waren niet alleen geïnteresseerd in geschreven woordgebruik, ze wilden opnames maken voor uitspraak en taalgebruik. Kandidaat insprekers moesten echter minstens 60 of ouder zijn, want dialect verdwijnt. Blijkbaar spreken alleen mensen van de gouden leeftijd nog écht dialect. Dankzij een aantal bewoners van het *Berkenhof* konden de taalkundigen hun taalAtlas voor onze streek uitbreiden. Intussen is hun werk *Syntactische Atlas van de Nederlandse Dialecten (SAND)* uitgewerkt en uitgegeven. Taalkundige faculteiten van andere universiteiten in Vlaanderen en Nederland contacteerden me even goed en verwijzen naar de www.willebroek.info website.

Reacties van ver over zee bewijzen dat dialect iets is wat mensen missen. Streekbewoners die lang geleden emigreerden naar verre oorden (Nederland, Duitsland, Canada, USA, Australië...) sturen me regelmatig mailtjes. Door naar de dialectwebsite te surfen, worden goede herinneringen aan lang vervlogen tijden opgehaald.

We moeten het echter niet zo ver van huis gaan zoeken. Samen met het *Gemeentebestuur Willebroek* heeft *Marcel Eeraerts* een eigen compilatie van het *Willebroeks Dialect* uitgegeven. Ook hierin een overzicht van meer dan 2500 woorden en uitdrukkingen, die van onze moederspraak een sappige taal maken. Dit werk kan men bekomen op de Cultuurdienst van de Gemeente, in cultuurcentrum *De Ster*.

Resultaat

Intussen bevat mijn eigen webversie van het Willebroekse dialectwoordenboek, meer dan 3250 woorden, met meer dan 5000 uitdrukkingen en voorbeeldzinnen om deze woorden in een context te plaatsen. Naast 150 oude prentkaarten vind je ook verwijzingen naar 200 bekende figuren van en plaatsen in de gemeente.

Men leert spreken door de opvoeding die men van thuis meekrijgt. Ik ben mijn eigen ouders dankbaar dat ze me geleerd hebben om met een veelheid van zaken om te gaan. Zo ook met dialect, zonder respect te verliezen voor “anderssprekenden” of de omgang met andere nationaliteiten en culturen. Als rasechte Willebroekenaars hebben ze me geholpen om woorden te verzamelen en uit te leggen wat die woorden in mijn eigen moedertaal betekenden.

Dankzij *Fransin va Zjos va Kiekes* en *Albèèr van Twajjn van den Teüsser* is het *Willebroeks Dialectwoordenboek* ontstaan. Latere generaties kennen mijn ouders misschien beter als *Brëms den Biersteeker oijt d' Appeldoenkstrâât* of *Fransin èn den Bèère*.

Laat ons zeker niet vergeten dat dialect deel uitmaakt van ons cultureel erfgoed, een goed dat we nooit mogen vergeten en waar we fier op mogen zijn.

DE GEMEENTESECRETARIS VAN TISSELT NOTEERDE ...

GEMEENTE THISSELT

Verslag over het verblijf der Duitschen in de gemeente gedurende den oorlog 1914-1918.

De Block Joseph : Burgemeester der gemeente, 74 jaren oud op 29 September 1914 – gevangen genomen – vervoerd naar de Bormstraat – daarna naar Nieuwenrode, - daags daarna terug naar Bormstraat, en daar door krijgsraad gevonnisd ter dood en uitvoering van het bevel.

De Borger Edmond : landbouwer, Hoogstraat, op 29 september 1914 gevlucht tot Blaesvelt; aldaar zich verborgen in het veld, ontdekt. Volgens uitleg van Duitschen soldaat ontvingen zij bevel hem dood te schieten. Zij weigerden omdat het een burger was. De officier verklaarde dat het een spion was, ging er zelf naartoe en stak hem dood met zijne bajonnet.

Van Camp Louis : kwam op 4 September 1914 met rijwiel van Blaesvelt met zijn broeder Frans. Van achter eene haag schieten de Duitschen Van Camp Louis dood. Van Camp Frans laat zich vallen, wordt gevangen genomen, vervoerd naar Wommel en na drij dagen terug in vrijheid gesteld. Ooggetuige van het feit : Kerremans Frans van Thisselt.

Van Rompaey Eduard : Blaesveltstraat, geboren 2 mei 1900 kwam op 7 oktober 1914 langs de vaart naar zijne woning. Gekomen aan het sas te Willebroek werd hij gevangen genomen door de Duitschen en zonder meer onderzoek naar Duitschland gezonden tot 19 Meert 1915 waar hij verbleef in Frederiksveld, Munster en Holzmunster.

In December 1914 deed oberleutnant Hiby zijn bezoek aan het gemeentehuis en deed de verovering der gemeente door de opeisching der Belgische vlag van het gemeentehuis alsmede eene kiesbus! (zie laatste bladzijde)

Begin Meert 1915 : Doen 8 à 10 Duitschen huiszoeking op het gemeentehuis naar wapens, werpen alles dooreen – breken gemeentegevang aan stukken, doen huiszoeking bij den secretaris, de veldwachter, Kerremans Henri, Van Praet Frans, Van Bremdt Karel, Publie Jaak en De Maeyer Louis Beekstraat. Nemen deze laatste gevangen op aanklacht van vrouw De Decker Jan zeggende dat hij wapens bezit en sluiten hem gedurende 9 dagen in gevang.

Muyldermans Jan : Triest, wordt op 6 December 1915 gevangen genomen voor de jacht waarvan hij stellig houdt staan onplichtig te zijn. Wordt op 11 Januari vervoerd naar Duitschland – verblijft 16 dagen in Aken waar men zijn geld 't zij 50 franks afneemt en wordt daarna tot 11 Mei 1916 opgesloten in gevang van Bonn, waar hij slecht eten en slapen ontvangt. Voor geheel het tijdstip ontvangt hij 1,48 frs.

5^e Eskadron – 3 Schles Dragoners Regiment nr 15 verblijft in de gemeente van 8 Mei 1916 tot 18 Juli daarna. Dit escadron is gelast met de aangeklaagde feiten nopens personen te onderzoeken van 8 omliggende gemeenten. De secretaris L. Patteet, wordt gedurende dit tijdvak dag voor dag opgeëischt om te dienen als taalman, omdat de onderzoeksrechter wilde fransch spreken.

Zomers Louise, Blaesveltstraat en **Lamberts Josephine**, Kersdonck worden op 9 Oogst 1916 opgeleid onder beschuldiging brieven geschreven te hebben naar hunne broeders soldaat. Om ze tot spreken te dwingen worden zij opgesloten in eene kleine plaats, zonder licht of verluchting of zonder zitplaats, verleenen hun weinig slecht eten en houden hen gevangen tot 29 Oogst daarna. Daarna moeten zij elk nog 20 mark boet betalen.

Kerremans Frans en zijne vrouw **Cnops Veronica**, Blaesveltstraat, worden op 25 November 1916 gevangen genomen voor spionneering, worden in Antwerpen opgesloten en op 8 Juli 1917 gevonnisd de 1ste tot 10 jaar dwangarbeid de 2de tot 8 maanden gevang.

Kerremans wordt op 21 Juli verzonden naar Duitschland, ontvangt voor eten, raapkolen, beet en 100 gr. brood. Zonder de toezending van voedsel uit Zwitserland was het niet mogelijk te bestaan, verblijft aldaar 11 maanden, - wordt verzonden naar Vilvoorde en wordt aldaar na een verblijf van 5 maand op 10 November 1918 gelost.

Symons Louis en Symons Charles : landbouwers, Bormstraat, worden gevangen genomen op 4 Januari 1917 wegens verleenen van onderkomen en voedsel aan jongelingen welke zich naar het front willen begeven. Worden 5 dagen opgesloten in Brussel en daarna tot 17 februari in het gevang van Turnhout. Ontvingen voor eten, beet, raapkolen uittermate slecht en voor slapen een zak gevuld met klein hout.

Dientengevolge is Symons Louis, vader, lang in geneeskundige behandeling gebleven.

Werden op 4 Januari 1917 voor Duitschland opgeëischt :

Publie Jaak – Schaerlaecken Petrus – Peremans Henri – Piscador Frans – Van Praet Louis – Troch Guillaume – Delcomminette Fernand – Verdickt Louis – Dubin Henri – Van Campr Frans – Van Rompaey Jan.

Al de opgeëischten zijn vertrokken in Mechelen Donderdagavond om 4 ½ ure en toegekomen in Soltau Zaterdagmorgen rond 8 ure.

Publie Jaak : opgeëischt 4 Januari – terug 27 Meert 1917 – altijd verbleven in het kamp van Soltau. Verschillige keeren slag gehad om rede dat hij niet wilde teekenen.

Schaerlaecken Petrus : opgeëischt 4 Januari – terug 27 Meert 1917 – altijd verbleven in het kamp Soltau – van alle plagerijen moeten uitstaan om doen te teekenen. Volgens verklaring van den geneesheer is het te wijten aan verdriet dat zijne vrouw gestorven is.

Peremans Henri : vertrokken 4 Januari, terug 8 Juli 1917 – tot 21 Meert verbleven in het kamp van Soltau – daarna verzonden naar Illseder Hutte om in de ijzertrein te werken niettegenstaande hij niet geteekend had. – Ook op zekeren dag veel slagen gehad.

Piscador Frans : zelfde verblijf en behandeling als Peremans Henri.

Van Praet Louis : vertrokken 4 Januari – terug 4 Juli 1917 – zes weken verbleven in Soltau daarna verzonden naar Munster om sporen te leggen voor boomen te vervoeren. Niet werken dan ook geen eten. Veel slagen gehad – verdiende 1 mark op 14 dagen.

Troch Guillaume : vertrokken 4 Januari – terug 19-2-1917 – altijd verbleven in het kamp van Soltau. Niettegenstaande menivuldig opdringen om te teekenen hetselve steeds geweigerd.

Delcomminette Fernand : vertrokken 4 Januari 1917 – terug 1-2-1917, altijd verbleven in het kamp van Soltau – Nooit gewerkt en steeds altijd geweigerd te teekenen. Bij ontoereikendheid van voeding voor 625 frank brood enz. bijgekocht.

Verdickt Louis : vertrek 4 Januari 1917 – terug 19 februari 1917 altijd verbleven in Soltau. Niet gewerkt en altijd geweigerd om te teekenen. Vertrokken 19 februari – toegekomen in Mechelen en opgesloten tot 26 februari daarna in Militair Gasthuis om rede dat hij brieven bij had van zijn kameraden.

Dubin Henri : vertrek 4 Januari – terug 8 Juli. Eerste verblijf Soltau daarna het kamp van Bulte, kamp van Soltau en daarna in Illseder Hutte in de ijzermijnen moeten werken. Heeft steeds altijd geweigerd te teekenen, heeft in het geheel verdiend 30 marken.

Van Camp Frans : vertrek 4 Januari – terug 4 Juli 1917 – eerst verbleven 6 weken in Soltau, daarna verzonden naar Munster. Niettegenstaande weigering van werken toch sporen van ijzerenweg moeten helpen leggen. Verdiende een mark op 14 dagen en heeft veel slagen gehad. Tevens is hem afgenomen eene sargie en slechts twee pakken zijn hem afgegeven van de tien die zijn ouders gezonden hebben.

Van Rompaey Jan : vertrek 4 Januari, verbleven in Soltau terug toegekomen gansch uitgeput van krachten in Luik op 12 Mei 1917 en aldaar in het gasthuis bezweken.

De klachten van voeding zijn algemeen dewelke bestond uit beet, raapkoolen, witte koolen, soep van visch en een weinig brood teneinde de personen over te halen tot werken. Het slapen liet insgelijks te wenschen.

Op 13 Januari 1917 werden gevangen genomen Teugels Jan, schepen en Baeckelmans Jan, raadslid om rede dat volgens de verklaring der Duitschers meer dan tien opgeëischten aan den oproep niet beantwoord hadden. Zij hadden zich zelfs de moeite niet gegeven om de zaak goed te onderzoeken gezien er slechts één opgeëischte achtergebleven was. De gevangneming in het Militair gasthuis te Mechelen duurde van 13 Januari tot 17 Januari 1917. Tevens bestond het verbod na 4 ure op de straat te komen.

Tengevolge van dit voorvalis naderhand Teugels Jan lang in geneeskundige behandeling geweest en eene kleine operatie moeten ondergaan.

Tegen het opeischen der jongelingen had de gemeenteraad protest aangeteekend bij de Duitse overheid.

Om die reden moesten verschijnen Baeckelmans Jan, Teugels Jan, De Wit Henri, Van Praet Henri, Kerremans Alfons en de secretaris L. Patteet. Onder de grofste bedreigingen van kapitein Braun, kapitein van het Meldeambt, werden zij onthaald om deze zaak uit te leggen en te verklaren, later 2de verschijning bij den gerichtsoffizier te Mechelen en de secretaris alleen nog een derde maal bij den gerichtsoffizier. Gezien de onvoldoende klaarte in de zaak is hetzelfde zoo gebleven.

Einde Januari 1918 ontving het Gemeentebestuur bevel in twee fabrieken der gemeente namelijk dit van Callaerts en Jottier als peerdendepots in te richten hetwelk veel werk vereischte zoo van schrijnwerkers als glazenmaker. Omdat dit werk naar oordeel van luitenant Trinksel eenen feldweibel niet genoegzaam vorderde werd de secretaris valschelijk beschuldigd de werklieden aan te zetten om niet te werken, daarom werd hij op 9 februari daarna in het gevang gesloten tot Maandag avond 6 ure op 11 februari. Gezien protest der gemeente en verklaring der getuigen wierd hij alsdan gelost, doch weken daarna gebeurde nog altijd onderzoeken om toch iets plichtigheid te bevinden.

In September 1918 werden landbouwers De Maeyer Victor en Van der Taelen Jan gestraft voor niet levering van haver, de eerste tot 1000 Mark, de tweede tot 600 Mark, niettegenstaande aan de Zivilkommisaris te Mechelen in Oogst 1917 gemeld was dat de haver Van der Taelen door het water bijna gansch vernield was en De Maeyer Victor slechts eene mengeling van haver en gerst bezat door de gerstencentrale geweigerd en daarna door niemand meer opgevorderd.

In October en November 1918 werden navermelde landbouwers en handelaars der gemeente door de Duitschen opgeëischt voor het vervoer van kanonnen, afhalen van hout naar Antwerpen, vervoer op het vliegplein enz. alsmede alle dagen de wagen van Pauwels Karel.

Pauwels Karel	Westdijk	3 dag.	De Maeyer Louis	Beekstraat	2 d.
Lamberts Jan	Kersdonck	2 d.	Van den Brande Victor	“	2 d.
De Maeyer Victor	Bormstraat	2 d.	Van Asch Victor	“	1 d.
De Bondt Jos	“	2 d.	Symons Petrus	“	2 d.
Lamberts Karel	Bormstraat	2 d.	Van den Bergh We Jan	Beekstraat	2 d.
Lamberts Eduard	“	2 d.	Smedts Frans	Peeterstraat	2 d.
Huysmans Jan	Beekstraat	2 d.	Verdickt Jan	“	2 d.
De Wit Gebroeders	“	2 d.	De Prins We Louis	Breendonckstraat	1 d.

Van den Bergh Henri	“	2 d.	Peeters Jaak	“	2 d.
Van Segbroeck Frans	Breendonckstraat	2 d.	Neefs Frans	“	2 d.
Huysmans Benedikt	Statiestraat	2 d.	Van Campenhout Karel	“	2 d.
Verhas Odilon	“	1 d.	De Maeyer Joseph	Blaesveltstraat	2 d.
Verbeeck Vincent	Molenplein	2 d.	Van Vaeck Joseph	“	2 d.
Eeckelaers Kinderen	Hoogstraat	2 d.	Moens Gebroeders	“	2 d.
Robberechts Jaak	“	4 d.	Baeckelmans Jan	Oostdijk	2 d.
Muysoms Frans	Hoogstraat	3 d.	Verhasselt We Karel	Molenplein	2 d.
Verbruggen August	“	3 d.			

Vliegplein der Duitschen : na vermelde inwoners der gemeente zijn door de Duitschen opgeëischt geweest om te gaan werken aan het vliegplein van Thisselt of Heffen :

Westdijk

Broothaers Lodewijk
 Patteet Jan
 Pauwels Karel
 Stevens Frans
 Kerremans Leopold

Coremans Frans
 Van den Bergh Frans
 Coremans Benedikt
 Dons Guillaume
 Hendriks Nicolas
 Van der Taelen Joseph

Bormstraat

De Maeyer Victor
 Kerremans Petrus
 Lamberts Eduard
 Marivoet Jan

Caes Maurice
 Lamberts Karel
 Lamberts Henri
 Lamberts August

Kersdonck

De Win Frans

Molenplein

Huysmans Karel
 Van Rompaey Alfons
 Huysmans Denie
 Huysmans Frans

Van der Taelen Joseph
 Huysmans Victor
 Van der Taelen Vital
 Verhasselt Leon

Statiestraat

Verpoest Albert
 Verpoest Victor
 Van den Heuvel Henri
 Polfliet Eduard
 Rosiers Vital
 De Block Eduard

De Decker Louis
 Van Lierde Victor
 Verhas Omer
 Op de Heyde Henri
 Somers Joseph
 Vissers Philip

Peeterstraat

Cortebeeck Theodore

Cortebeeck Jan

Breendonckstraat

De Jonghe Alfons
 De Loose Joseph
 Janssens Victor

Van den Bergh Alfons
 Berghman Petrus
 Van der Stappen

Beekstraat

De Hollander Frans
 Symons Frans
 Van Brecht Guillaume
 Van Cauwenbergh Jan
 Van Delm Joseph
 Van den Bergh Michel
 Weymans Frans
 Zomers August
 De Schutter Benedikt

De Maeyer Joannes
 Huysmans Carolus
 Symons Eduard
 Van Brecht Petrus
 Van den Bergh Florent
 De Decker Frans
 De Decker August
 Roelants Eduard
 De Decker Frans

Jottier Albert
Van den Bergh Karel
De Decker Petrus
De Boeck August
Verbeeck Joseph
De Decker Henri

Kerremans Florent
Reyniers Jan
Roelants Louis
Symons Leonard
Van Ighem Cesar

Blaesveltstraat

De Prins Frans
Huysmans Eduard
Huysmans Petrus Jan
Van der Straeten Frans
Verhoeven Jan Prosper
Alewaters Petrus
Van Camp Frans
Ceurstemont Eugene
De Hollander Henri
De Vleeschouwer Joseph
Huysmans Florent

Jacops Joseph
Van den Bergh Edmond
Verbeeck Karel
Vivijs Frans
Zomers Robert
Van den Heuvel Denis
Vivijs Albert en Petrus
Jacops Louis
Van den Heuvel Philip
Van Epperzeel Jan
Van Rompaey Eduard

Oostdijk

Kerremans Louis
Peeters Ivo
De Wit Louis

Mees Jan
Halewaters Jan
De Block Leopold

Hoogstraat

Muyldermans Jan
Neefs Frans
Colpin Petrus
Marnef Jan
Van Cauwenbergh Louis
Alewaters Engelbert
De Borger Louis
De Smedt Petrus
Peeters August
Peeters Leonard
Van Cauwenbergh Jan

Van Praet Jan
Verbruggen Frans
De Hollander Cyrille
Schaerlaecken Leonard
Troch Egied
Alewaters Jan
Alewaters Frans
Cortebeeck Joseph
Van der Veecken Henri
Van Rompaey Jaak
Peeters Leonard

Triest

Steenmans August
Steenmans Joseph

Muyldermans Emiel

Bij het teekenen van den wapenstilstand zijn 4 landbouwers namelijk Huysmans Joannes, Beekstraat, Van den Bergh Florent, Bessemstraat, Van Segbroeck Frans en Van den Bergh Alfons de twee laatsten Breendonckstraat, opgeëischt geweest om met hunne paarden de goederen der Duitschen te vervoeren; onderweg hebben zij nog meenen de plaat te poetsen maar bekochten het bijna met hun leven; hebben moeten mederijden tot in Aken (Duitschland) en aldaar weggezonden zonder eenige vergoeding maar wel met veel armoede doorstaan te hebben onder weg. De wagen met 4 wielen van Pauwels Karel Thisselt welke zij bij zich hadden, hebben zij moeten afgeven. Daarna gebeurde de afreis over Holland uit schrik terug Duitschen tegen te komen welke hunne afgemartelde peerden terug zouden opgeëischt hebben.

De Schepen d° Burgemeester
van Thisselt
J. Baeckelmans

Hetgeen volgt werd onderaan het document in potlood letterlijk bijgeschreven :

- Politieke gevangenen buiten 11 opgeëischt :
1. Kerremans Frans
 2. zijne vrouw Cnops Veronica
 3. Symons Louis
 4. Symons Ch
 5. Zomers Louise
 6. Lamberts Josephine
 7. Sollie Frans
 8. De Hollander Eduard
 9. Verbeeck Ferdinand
 10. Baeckelmans Jan
 11. Teugels Jan
 12. Patteet L.
 13. Van Rompaey Edmond

Document overgenomen en bewerkt in oorspronkelijke stijl en schrijfwijze.
Dit document bevindt zich in het Gemeentelijk Archief van Willebroek.

Bewerkt door Gust Van Auwenis.

Deze zeer typische kijk stelt ons voor de muziekmaatschappij van het dorp tijdens de jaren 1914-1919. Er werd feitelijk tijdens die beroerde jaren niets gespeeld, en daarom ook zijn al de instrumenten welke men hierboven ziet, van stroo ! Het is echter alleen bij een scherp en nader toekijken dat men zulks ontdekt, want het is alles prachtig nagebootst. Elk muzikant heeft dagen aan een stuk daaraan gewerkt tot dat hij zijn speeltuig op echt verbluffende manier heelemaal in stroo had weten na te maken. De groote en kleine trommel en het vaandel zijn van dito kwaliteit, tot zelfs de maatstok dien de muziekmeester in handen houdt en waarmede hij zijn mannen teeken schijnt te geven om een flinken marsch uit de "kopers" te blazen.

Voorwaar, een zeldzame kijk!

(Uit "Ons Volk Ontwaakt" – Jaargang VI – 1920 – nr 1 p 10).

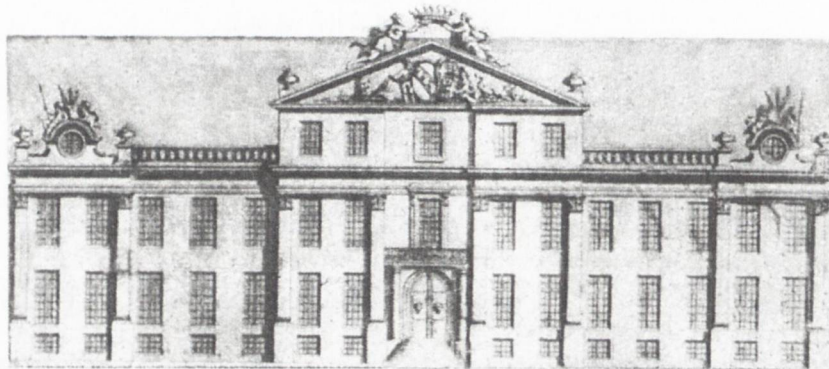
(Archief : Leon Bernaerts)

UIT ALLE DALEN DER HERINNERING

2. Het Kasteel Helman, de aanbesteding van metsel- en timmerwerk.

Wat voorafgaat.

Al enkele jaren in de adelstand verheven, voelt Jan Helman zich zedelijk verplicht om in zijn Willebroekse baronie een standingvol buitenverblijf, een Maison de plaisance, te laten optrekken. Onze baron koopt, al dan niet met zachte dwang, enkele huizen en gronden genepen tussen kerkplein en vaart.

(Uit "De Zondagsvriend" – 28 maart 1940 – **Het Kasteel in betere tijden**) – Fotocollectie Frans Janssens, kleermaker en Willebroeks heemkundige avant-la-lettre.

Het onroerend goed, een grote hectare, wordt probleemloos bouwrijp verklaard. Bij notaris Bercx, de man van de officiële papieren, ondertekenen de adellijke bouwheer met de steenkapper en de smid reeds enige aanbestedingen voor akkoord. Nu worden de metsers en de timmerman de documenten voorgelezen en de ganzepen toegeschoven. Nog een enkele, de dakwerker, laat op zich wachten. Baron Jan Helman is er echter gerust in. De geplande werken aan zijn gedroomd statussymbool met annex een soortement Parc à l'anglaise zullen binnenkort kunnen starten.

Heden den elfsten junij 1666 compareerden voor mij Jaspar Bercx, openbaer notaris inden Raede van Brabant geadmitteert tot Willebroeck residerende, ende in presentie vande naergenoempde getuijghen den heere Baron van Willebroeck. Welcken voornoempde heere comparant heeft bekent ende verclaert aenbestedt te hebben aen Jan Paridaen ende Peeter Lauwers, metsers, sijns heere

comparants huijs dwelck hij nu tegenwoordich van intentie is opte bouwen alhier in de Plaetse ende dat op de naervolgende conditien. Te weten dat sijlieden tvoorschrevene huijs sullen beginnen te bouwen ende metsen soo haest hetselve sal wesen gegraven ende uijt het voorschrevene werck niet mogen scheijden voor ende alear het voorschrevene huijs volcomentlijck sal wesen opgebout ende gedurende de voorschrevene bouwinge sullen alle daegen ten alderminsten opt voorschrevene werck moeten metsen met vier traweelen met eenen metsers die de toesicht opt voorschrevene werck sal moeten nemen. Item sullen tvoorschrevene werckvolck loffelijcken moeten opmetsen ende tselve naer de opbouwinge te laeten visiteren...

Hun dies verstaende ende ingevalle tselve bevonden wirdde niet volcomentlijck ofte behoorelijcken gemaect te wesen sal den heere comparant tselve mogen cortten aen de penningen die hij sal moeten betaelen van hun werck waervoren hij heere comparant aende voorschrevene tweede comparant gelooft te

betaelen de somme van negen guldens, ieder roede Antwerpsche maeten te meten. Hun dies oock verstaende tennen maete tennen gelde sonder eenige voordere oncosten te moeten draegen van drink ende bier. Als anderssints ende sal den heere eerste comparant leveren het bert tot het welven vanden kelder. Met welck voorschrevene contract sijlieden van wedersijden verclaeren seer wel te worden ende gecontenteert te sijn, geloven tselve te houden ende doen houden voor goed vast ende gestadich van weirden onder tverbant van hunne respective persoonen ende goederen ruerende ende onruerende, present ende toecomende... Aldus gedaen ende gepasseert ter presentien van mijnheere Bernaerts ende mijnheere Guilliam Van Hanswijck als getuijgen hiertoe versoecht ende gebeden.

Op heden den elfsten Junij 1666 compareerden voor mij *Jaspar Bercx* openbaer notaris, inden Raede van Brabant geadmitteert, tot *Willebroeck* residerende ende inde presentie vande naergenoempde getuijghen den heere *Baron van Willebroeck*. Welcken voornoempde heere comparant heeft bekent ende verclaert aenbesteet te hebben aen *Andries* ende *Gillis De Coninck* sijns heere comparants hujs dwelck hij van intentie is op te bouwen ende dat opde naervolgende conditien.

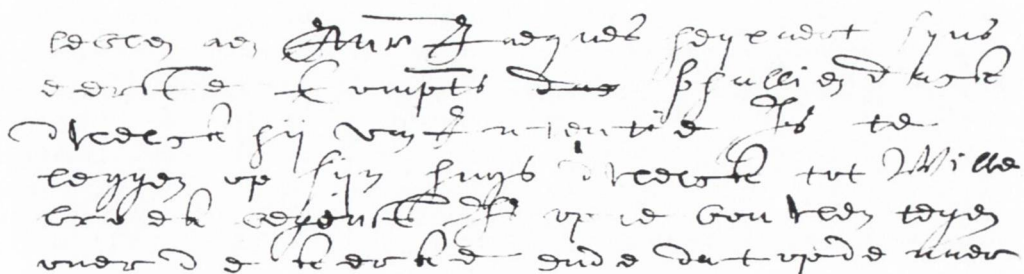
Te weten dat de voorschrevene tweede comparanten sullen gehouden wesen te maeken alle de timmeringhen tot het voorschrevene hujs behoorelijcken ende loffelijcken gelijk dat behoort op visitatie van lieden hun dies verstaende die den voors. heere eerste comparant daertoe sal committeren. Ende sullen de solderinghen op deen seijde moeten schreven van boven gelijk dat behoort. Ende sullen bovendien de deuren ende vensters wel gemaect wordden loffelijcken ende behoorelijcken met sijne richels ende staeken. De groote poorte sal moeten dubbel gemaect wordden met sijn heiren ende staeken naer die heisch van het werck soo dat sijlieden tweede comparanten alleenlijken sullen moeten doen den arbeijt...

Ende sullen het voors. werck moeten opmaeken dat de metsers noynt daer naer sullen moeten wachten maer alles op behoorelijken tijde gereet maeken, ende sal den heere comparant den trap doen maeken mits dat sij tweede comparanten denselven sullen moeten helpen stellen, waer voren hij heere comparant aende voors. tweede comparanten gelooft te betaelen de somme van driehondert carolus guldens eens sonder eenige voordere oncosten te moeten vraegen met welck voors. contract sijlieden comparanten van wedersijden verclaeren seer wel te wordden ende gecontenteert te sijn...

(ingekort)

3. Het Kasteel Helman, de aanbesteding van de dakwerken.

Op heden den 19 junij 1666 compareerden voor mij *Jaspar Bercx* openbaer notaris, inden Raede van Brabant geadmitteert, tot *Willebroeck* residerende ende inde presentie vande naergenoempde getuijghen den heere *Baron van Willebroeck*. Welcken voornoempde heere comparant heeft bekent ende verclaert aenbesteet te hebben aen mijnheere *Jaeques Heijlaert* sijns schailliendack dwelck hij van intentie is te leggen op sijn huys dwelck hij tot *Willebroeck* is begonst op te bouwen tegenover de kercke.

... op de naervolgende conditien. Te weten dat den aennemer tvoorschrevene schailliendack is aenveirdende te decken met rode schaillien roedes gewijs ende daartoe te leveren de nagelen, de schaillien en het haut waervoren hij heere comparant gelooft te betaelen aen de voors. tweede comparant de somme van eenenveertig guldens ieder roede tennen maete tennen gelde Antwerpsche

maete vrijgelt, sonder dat den voors. heere eerste comparant van eenige andere oncosten soo van drinke, bier, lossen, laeden ende schepvrachten als anderssints iet sal moeten betaelen maer sal tvoors. dack mette voors. roode schaillien vande leste reyen wesen moeten volcomentlijcke gemaect ende geleyt worden op sijn derden...

Ende tvoors. werck volcomentlijck gemaect wesende sal den voors. heere eerste comparants tselve mogen laeten visiteren van lieden hun dies verstonde oft het selve behoorelijcken sal wesen gemaect.

Ende ingevalle van geene behoorelijcke volmaeckinge

sal tselve aen sijnen arrebeijt mogen afcortten ende sal den voors. aennemer tvoors. schailliendack moeten int drooch stellen ende volcomentlijck volmaecken...

(ingekort)

Niets loopt altijd recht en ook niet van een leiendak. In november van dat jaar krijgt Helman het aan de stok met zijn buur, ook van adel en niet een van de minste, baron Engelbert d'Estienpuis, kleinzoon van de Antwerpse magnaat Maarten della Faille en schoonzoon van de burgemeester van Brussel, baron Frederic de Marselaer. Jonker Engelberts buitenverblijf, een erfenis, ligt al vele jaren idyllisch te wezen aan de vaartkant. De sfeer is er nu danig vertroebeld. Het komt tot een proces. Brouwer en schepen (1661-1685) Jan de Zeelander springt in voor Jan Helman. Als lokale belangenbehartiger van de baron stelt hij zich zelf als borg met ... *specialijcken sijn hujs metten hove, lande, gronde ende sijne toebehoorten gestaen ende gelegen op de vaert, alhier genoempt Het Gulden Vlies* .

Vader Adriaen de Zeelander, schepen(1626-1638), heeft de voornoemde brouwerij-herberg in 1617 aangekocht van de weduwe Maeijken van den Bulck. Deze dame verhuurde het handelspand al jaren aan meyer Charles van Hanswijck(1583-1617). Na het overlijden van Adriaen komt via erfenis(1649) en ruil(1652-1658) èn *Het Gulden Vlies* in zijn totaliteit èn een vierde paart van de nabijgelegen herberg *Den Arent* in handen van zoon Jan en diens vrouw Jenneken Magnus. In 1689 laat de familie de Zeelander, Jan is dan weduwnaar met kinderen, *Het Gulden Vlies* voorgoed los. De brouwerij wordt na het houden van *drij wettelijke ende publieckelijke sitdaeghen met het uijtgaen van de brandende kersse* verkocht aan Jan Boije. Deze krijgt heel wat voor zijn centen... *Seckeren steenen huijse gestaen ende geleghen alhier bij het sas gemeijnelijck genoempt Het Gulden Vlies. Mette brouwerije, schueren, stallinghe, hoff, vischgracht ende veldeken daer achteraan geleghen, groot tsaemen een gemeth, mitsgaeders met de opgaende boomen daer opstaende; mette brouwketel, kuypp, twee backen, leckback, loete buijsse ende craene inden kelder omme mede te tonnen; met de ijsere ende houte riecken, stuijcken, ast; met de heire daertoe dienende ende de vloete met twee ijsere banden ende ten lesten met alle tgene naeghelvast is inden voorschrevene huijse, schuere ende stallinghe. Ende alnoch met twee aeckers ende eene vulaecker, eijsere gaffe, eijsere loeten schepper, twee gaeten trefter, bierboom ende een ijsere gaffel met de loette daeraen dienende voordien ast.*

Het kasteel van de familie Helman wordt door de jaren heen nu en dan wat opgelapt tot het zijn eerste zware mokerslagen te incasseren krijgt tijdens de Brabantse Omwenteling en de Boerenkrijg. Een poging tot restauratie door de familie mislukt. Onder Napoleon, gemandateerd door zijn broers en zusters, biedt 'burger' Josephus A.A. Helman het landgoed in een achttiental percelen publiek te koop aan via de Willebroekse notaris Jean Henri Spiette. De verkoop gaat door in de zomer van 1802 in *de afspanninge Den Arent* bij de weduwe Janssens, Lucia Verhulst. In dit etablissement zat enkele jaren eerder, de avond van 28 oktober 1798, de lokale boerenkrijgleider Emmanuel Rollier de krijgsraad voor waarop de Boomse vrederechter Melchior Quarteer voor vermeend verraad aan de zaak der opstandelingen ter dood werd veroordeeld en stante pede op het sapslein voor de kop werd geschoten. Notaris Spiette, hij was in die turbulente periode *Commissaire du Pouvoir Executif du Canton de Willebrouk*, bevestigde de terechtstelling. Deze gedreven republikein had de ontgraving geboden en om alle twijfels weg te nemen zelf het lijk geschouwd. – Zoals bedongen bij de verkoop zal er eerst linea recta van kerkplein tot vaart een nieuwe straat aangelegd worden. Het kasteel zit nu letterlijk met een dik gat in de maag. Wat nog bruikbaar is van de linker- en rechtervleugel van het gedemolieerde kasteel wordt door de kopers opgekalefaterd. Helaas, de tijd die de steden verslindt en het openbaar bestuur doen hun duit in het afbraakzakje. In 1987 legt een bulldozer het legendarische café De Vlaamse Leeuw en enkele aanleunende krotten plat. Van baron Helman's Maison de

plaisance uit vervlogen jaren getuigen nu nog slechts fletse restanten in de achtergevels van het oude huis Pattyn, eigendom van de gemeente, en van de lokale tabaksfabrikant Pauwels alias 'De Loei'.

Maart 1987, de sloper staat voor de deur. Den *Domien* en zijn *Harmonie Deugd en Vlijt* brengen een laatste knipoog aan hun vertrouwd lokaal De Vlaamse Leeuw. Tja, *De Vloo...* in goede en kwade dagen er stond altijd een vriend aan en een pint op den toog.

De Vlaamse Leeuw laat zich zonder tandengeknars slopen. Tijdens de afbraakwerken werd er planmatig en heel omzichtig tewerk gegaan om nog een brok historisch erfgoed voor de toekomst veilig te stellen. Het resultaat? De unieke sierzuilen, de laatste gardisten van het aloude baron Jan Helmankasteel, verdwenen spoorloos of gingen voor eeuwig en altijd de vernietiging in.

Flor Cools.

HISTORIEK

van het Klooster der “Dochters van Maria” te Willebroeck

(Deel 2)

Woord vooraf : de teksten, spelling en zinsvorming zijn integraal overgenomen uit het Archief van het klooster der “Dochters van Maria” te Willebroeck. Er werd dus niets gewijzigd aan de oorspronkelijke tekst die opgesteld werd door de kloosterzusters zelf.

De Stichter stelde **Maria Magdalena Van Leuven** tot **Overste** aan, en schikte met haar de dagelijksche bezigheden der Zusters. Zij behertigden het onderwijs der kinderen, gingen de zieken bezoeken, ze 's nachts bewaken, verzorgen en de doode lichamen lijken, waar hun die hulp gevraagd werd. 's Zondags gaven zij Catechismuslessen, ook voor de kleine jongens, en na het Lof had in 't Convent de Zondagsche Vergadering der Dochters plaats.

Daar de Zusters noch Kapel, noch bijzonderen Bestierder hadden, woonden zij de goddelijke diensten bij in de Parochiekerk, waar zij zich altijd een half uur voor den tijd moesten bevinden. De Getijden van O.L.Vrouw en andere gebeden werden gedaan in hun bidkapel, later de groote ziekenkamer.

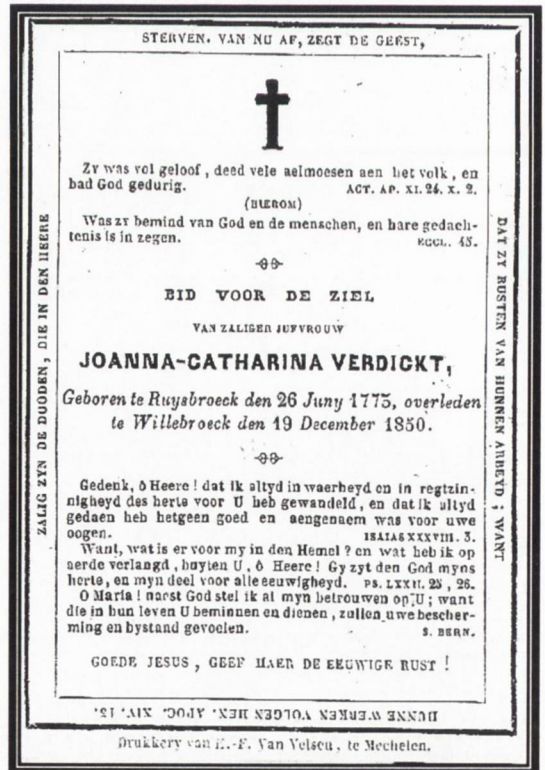
De H.Maagd Maria, de H.Jozef, de H.Franciscus de Sales, de H.Anna, de H.Maria Magdalena en de H.Joanna Francisca de Chantal werden als Patronen en Beschermheiligen der Vergadering aangenomen.

Het jaar 1794 was een jaar van zegening voor het eenvoudig Convent. Drij nieuwe roepingen verblijdden het gelukkig drietal: **Anna Catharina Verbeeck**, **Maria Francisca Van Den Broeck** en **Joanna Maria Van Den Broeck**, alle drij geboortig van Willebroeck.

De stoffelijke belangen stonden echter op lagen koers, want vermeerdering van personeel vergde ook vergrooting en nieuwe kosten. Doch zie, de goede God waakte over zijne trouwe Bruiden. In 1795 zond hij herwaarts de rijke Juffrouw **Joanna Catharina Verdickt**, geboortig van Ruysbroeck, die het stille, boetveerdig en werkzaam leven der Zusters kwam deelen, zonder zich echter als kloosterlinge te verbinden.

In 1814, na de dood van haar familieleden, ging zij haar oudershuis bewoonen (nu de woning van dokter Vandaele). Zij bleef nogtans de levenswijze der Zusters volgen, kwam de Vastendagen en groote Feestdagen bij haar overbrengen, was gansch het leven de groote weldoenster van het klooster en liet bij haar dood, den 19 December 1850, een groot deel harer goederen in meubelen aan het klooster, mits bijzonder voorwaarden; onder andere:

Dagelijks voor haar, hare bloedverwanten en vrienden te bidden; de kinderen te onderwijzen, bijzonder in de Christelijke Leering; te zorgen van steeds bekwame Meesteressen te hebben, om de kinderen nuttig handwerk te leeren volgens hunnen staat.

De gedachtenis dier achtbare Weldoenster blijft voortdurend in eere in onze Vergadering, waar de oude meubelstukken, als kostbare gedenkenis, ons de vroegere tijden herinneren, en de weldaden van **Juffrouw Verdickt** in het klooster vereeuwigen.

II BEPROEVINGEN

Alle goed werk, volgens den geest Gods ingericht, draagt onvermijdelijk den stempel van lijden en beproevingen. 't Is immers in den smeltkroes der verdrukking, dat de mensch moet gelouderd worden, losgemaakt van al wat menschelijk is, om zich des te vrijer tot hooger streving te verheffen, meer goed te stichten, en aangenamer te zijn in Gods oogen.

Onze Zusterkens hadden ook dien tol te betalen. De onrust en de schrik, alom verwerkt door de inlijving van België met de Fransche Republiek drong ook door tot achter de muren van 't Convent, en stoorde weleens de zoete kalmte der bewoonsters. Zij waren bevreesd, niet zoo zeer voor zich zelve, want daar zij geen kloosterhabijt droegen, gingen zij door als arme dochters, die de zieken dienden en de kinderen onderwezen, maar zij waren vol angst wegens het lot, dat hun geestelijke Vader te wachten stond. Geslingerd tusschen onrust en betrouwen, brachten zij menig bang uur door, en verdubbelden hunne gebeden en boetplegingen, opdat God den geesel der omwenteling zoude afweren, den godsdienst redden en hun dierbaren Herder redden. Edoch, de goddelijke Voorzienigheid beschikte er anders over en het jaar 1797 telt in de kloosterkronijk onder de droevigste herinneringsjaren.

Republikeinse Overheden gingen Pastoor De Clerck op zijne pastorij vinden, en lieten hem de keuze tusschen den eed van getrouwheid aan de Fransche Republiek, of de ballingschap naar het moordend Cayenne, in Zuid-Amerika. De heilige, onverschrokken Priester aarzelde geen oogenblik, en zijn eenvoudig, vastberaden antwoord luidde: **“Ik verraad mijnen God niet! Gij kunt mij naar Cayenne voeren, maar gelieft mij drie dagen te vergunnen en eene vrijgeleide, om naar Leuven te reizen en daar mijne zaken te regelen”**. Op zijn woord van eer, zich op bepaald uur in de pastorij te bevinden, werd hem dit uitstel vergund. De kleine kloostergemeente bracht drij angstige dagen over in gebed en versterving. Zij deden den Hemel een heilig geweld aan, opdat God het leven van de Willebroeckse Herder zou sparen en hen niet zou berooven van de wijze leiding, die hun in die onstuimige tijden zoo noodig was. En hun vertrouwend gebed was niet vruchteloos. De Eerw. **De Clerck**, getrouw aan het gegeven woord, reisde na drij dagen weder af naar zijn dorp, om zich over te leveren aan de bloeddorstige Sansculotten. Doch eene algoede Voorzienigheid, vertraagde zijne terugreize. En toen de dolle Republikeinen, op het gestelde uur, de arme Pastorij kwamen uitplunderen en zijnen bewoner in de boeien klinken, zochten zij tevergeefs naar Pastoor **De Clerck**.

Midderwijl togen eenige zijner vrienden naar Mechelen, wachtten er den Pastoor af, en smeekten hem, door de vlucht zijn leven te redden, tot heil en troost zijner beproefde schapen. De brave Man liet zich gezeggen, won de raad in zijner Overheid en sloeg weemoedig, doch berouwvol, den weg in van een vrijwillig ballingschap. Na veel vermoeienis en ontbering, kwam hij in Duitschland aan, waar hij voorloopig zijn verblijf vestigde en afgezonderd leefde met nog twee andere priesters, ballingen zooals hij.

Onze brave Zusters van Kalvaar ademden nu vrijer. Hun heilige Bestuurder was een gewissen dood ontsnapt, en zij dankten vurig den Heer, voor zijne gansch wonderbare tusschenkomst.

Maar hoe bedroevend echter zagen zij de toekomst tegemoet! Verstoken van geestelijke hulp en bestiering, geleken zij aan schipbreukelingen, die op een woelige zee dobberden, in een schuitje zonder mast en zonder zeilen. En toch bleven zij vaststandig, vereenigd door de liefde, elkander steunend door moed en betrouwen.

Dan, de goddelijke Stuurman liet zijne Bruiden niet in de steek. De Eerw. **Heer Van Reeth**, onderpastoor der parochie, overleden 21 april 1811, vond middel, om door allerlei verkleedingen, het navorschend oog der Fransche bespieders te ontwijken. Hij droeg heimelijk, dan hier, dan daar het H. Misoffer op en versterkte onze Zusters en andere geloovigen met het hemelsch Brood der sterkten, hun groote troost in de pijnlijke beproeving.

Ook de eerwaarde Banneling waakte over zijn geestelijke Dochters, en van uit zijn ballingsoord wist hij hen van tijd tot tijd aangenaam te verrassen, door brieven, die als weerklank van zijn vaderhart, de kleine gemeente schadeloos stelde voor de ontbeerde leiding.

Hoe gretig luisterden zij naar de wijze raadgevingen van hun verbannen Herder! Hoe dikwijls lazzen en herlazzen zij die bladzijden, zijn schone lessen en krachtdadige aanmoedigen.

Die gulden vermaningen werden stipt nagekomen en als, na een driejarig ballingschap, de Eerw. **Heer De Clerck** weder te Willebroeck aankwam, vond hij troost en aanmoediging in de rijpende deugd zijner geestelijke Dochters. Dat onze zusters hun blijdschap lucht gaven bij het

vreugdig weerzien, hoef ik niet te melden. Plechtige dankgezangen werden aangeheven. Menig traan van aandoening bevochtigde de wangen bij het verhaal der wederzijdsche lotgevallen. Maar soms werd er ook hartelijk gelachen, om al de vernuftige toeren, waarmede men de Fransche godsdiensthaters verschalkt had. Met verdubbelden iever sloeg men nu de hand aan 't werk, om de schade aan het geloof en den godsdienst der Willebroeckenaars, door de kerkvervolging toegebracht, zoohaast mogelijk te herstellen. Als klaarziend man, oordeelde de Eerw. Herder, dat de opleiding der jeugd hier het hoofdmiddel was, om een nieuwe christenheid te vormen.

Wordt vervolgd
Paul Cools

Onze Willebroekse Herbergen ANNO 1955

(Deel 1)

Vermelding volgens : Straatnaam - Huisnummer - Uitbater(ster) - Uithangbord - Sedert

Antwerpse Steenweg (3)

09	Michiels Regina	Jazzco Huis	1930
10	Van Sebroeck Leontina	Lido	1955
30	Eyckmans Sofia	Café Boom (Bij Jos)	1954

Appeldonkstraat (16)

16	Claes Eliza	Drie Ster	1955
21	Ketels Philomena	Derby	1952
57	Van Den Heuvel Louisa	Congo	1952
70	Eeraerts Frans	De Sportvrienden	
87	Kennis Maria	Zaal Rosa	1951
118	Eeraerts Jan	De Nachtegaal	1926
122	Verbesselt Francine	Ardor	1954
129	Olbrechts Josephine	Sportvriend	1955
137	Wouters Juul	Windsor	1954
140	Coppens Hortensia	Ware Vrienden	1950
163	Vergult Alice	De Rijweg	1952
176	Siebens Willem	Moortgat	1951
177	Wed. Kemland Valerie	Café Lamot	1944
184	De Boeck Jozef	Koophandel	1927
245	Boonen Edward	De Witte Duif	1944
290	De Boeck Jules	In 't Zonneke	1952

August Van Landeghemplein (3)

07	De Nies Albert	Café Krak	1946
08	Saeyns Emilienne	Knock-Palace	1948
	Van Neck Joanna		1955
10	Pihay Emiel	Drij Ster Huis	1940

August Van Landeghemstraat (17)

01	Lenaerts Jozef	Odéon	1930
06	Eeraerts F	De Vier Armen	1937
09	De Meester Jeanne	Flamingo	1955
10	Thomas Clotilde	De Kes	1955
20	Verlinden A	Doublette	1955

26	Wed De Pauw	Bij Piet van't Sas	1947
27	Reveraert Alfons	Barra	1938
29	Wed Moerenhout	Alhambra	1930
32	Van Bremt Paula	Den Engel	1955
34	Raymond De Smedt	Den Duvel	1949
47	SM Vooruit	Het Volkshuis	1931
56	Tack Camiel	Olympia	1946
68	Versrepen Willem	De Vlierboom	
78	Lambert Caluwé	De Vlaamse Leeuw	1952
122	Wouters Johannes	Café Knock	1941
202	Dierick Sidonia	De Motorcrosser	1955
206	Josselin Margriet	Café Margriet	1954
Boomse Steenweg(11)			
07	Bal Amandine	Den Anker	1953
08	Aaelbrecht Maria	In den IJsbeer	1954
12	Wouters Jean		
30	Elsen Eliza	Super	1954
30a	De Boeck Georgette		1955
33	Waumans Anna	Sportpaleis	1954
35	De Laet Adelia	Sportvriend	1950
43	De Bruyn Alfonsine	Welkom	1941
72	De Winter Josephine	Sportief	1954
94	Janssens Louiza	Blakveld	1950
151	Lauwereyns Maria	Buitenland	1936
Breendonkstraat (2)			
213	Willocx Elza	Het Withuis	1952
221	Biesemans Josephine	Café Breendonk	1952
	Willocx Elza	De Reisduif	1955
Captain Trippstraat (1)			
01	Hendrikx Alice	Falstaff	1954
Dendermondsesteenweg (12)			
01	Saerens Felicie	Buffalo	1941
13	Van Wouwe Raf	Star-Pils	1950
35	Stalpaert Henriette	Nieuw Paleis	1936
40	Emmerechts Simon	Bij de Simon	1934
54	Mertens Cyriel	Opdorp	1947
102	De Boeck Mathildis	Ria	1955
122	Peeters Maurice	Sint-Cristoffel	1953
	Bal Angele	De Volksvriend	1955
132	Pepermans Louisa	De Sportvriend	1954
144	Berckmans G	Drie Ster	1954
200	Verbert G	Bij Verbert	1939
210	Verlinden Alfons	De Verzoening	1955
309	Foubert Jules	Breendonk	1950
Dokter Persoonslaan (1)			
16	Borghys Georges	Neptunus	1945
Eduard Anseelestraat (5)			
80	De Wit Leon	De Klok	1935
86	Moens Anna	De Duivensport	1938
102	Blommaert Carolina	Sporting	1952
104	Plaskie Leopoldina	Bij Den Hollander	1944
136	Nysmans Jozef	Groene Lantaarne	1952
Emiel Vanderveldestraat (7)			
11	Wed. Thomas	Café Pap	1930
	Vanden Eede Angela	Café Keuninck	1955

78	Van Campen Jan		1931 **
100	Verstrepen Henrietta	Gaarne Bij	1953
119	Mets Frans	De Willebroekse Sportvrienden	1948
140	Sterck Angele		1955
153	Coecke Albert	Boxing	1954
173	Van Tongelen Paula	Café Sporting	1955
	Van de Voorde Dora		1955
Fabrieksstraat (2)			
11	Blindeman Celestine	Terminus	1935
18	Smets Louisa	In den Hoek	1953
Groene Laan (4)			
01	Wed. Vercammen	Sportlokaal KWSV	1928
03	Wierinckx Simonne	Scheepvaart	1953
31	Cortebeeck Mathilde	Kaartenhuis	1950
70	Hendrickx Josephine	De Zeehaven	1955
Guido Gezellestraat (9)			
11	De Caluwé Simone	Café Blankenberge	1947
38	Ketels Clemence	Rode Lantaarn	1950
41	Genijn Celine	Den Haan	1925
45	De Borger Melanie	't Zonneke	1955
52	Sante Alice	Eendracht	1952
53	De Belder Clothilde	Het Molenhuis	1954
55	Moyson Germaine	Café Konel	1949
67	Weiss Elisabeth	Knock-Ale	1955
77	Siebens Maria	Café Pils	1955

Café en feestzaak "Odeon"

Café "Falstaff" (x) – Capt. Trippstraat

Vlnr.: Drij Ster Huis – Knock Palace – Café Krak (A. Van Landeghemplein)

Wordt vervolgd
Gary Mantiers

NU 100 JAAR GELEDEN

Nu 100 jaar geleden.

De Willebroekse patroonheilige Sint-Nicolaas verneemt op 13 juli 1905 van de bevoegde lichamen, in dit geval Pastoor Joannes Dony, de mensen van de kerkfabriek en het Willebroekse gemeentebestuur, dat zijn huidige standplaats toch niet het dat is. Staat de Goede Sint aan de linkerzijbeuk van zijn kerk al jarenlang kleine en grote kerkgangers streng maar rechtvaardig in het oog te houden, hij moet nu verhuizen. De beschermheilige, de twee gevleugelde hulpjes met zijn attributen en zijn mythische kindertobbe worden van de vrouwen- naar de mannenkant verschoven. Ook de preekstoel, een parel uit ons kunstpatrimonium, volgt die inhaalbeweging. Deze heisa is het gevolg van een wat late binnenhuisherschikking te wijten aan architect Schaddes drastische kerkverbouwingen uit de jaren vijftig van de vorige eeuw. Het hoogkoor moest toen een draaibeurt maken van honderdtachtig graden, wat meebracht dat het een en het ander in de kerk zich volgens het huisreglement niet meer op de juiste plaats bevond. De baronnenfamilie Helman die al jaren stipt vooruitbetaalde voor een genadige eeuwige rust in de nabijheid van het hoofdaltaar werd de grote gedupeerde van deze renovatie. De Helmans liggen nu verontrust hun eeuwigheid uit te doen terwijl duizenden kerkgangers en -gangsters ongestoord de dekstenen van hun grafkelder belopen. Sint-Nicolaas beseft dat hij beter af is. De Goede Sint heeft na vijftig jaar dan toch opnieuw een beter oog op de kerkbezoeksters aan de overkant.

Vóór 1905

(Tekening Steven Tuerlinckx)

Na 1905

(Frei de Say)

De “Tooneelkring De Rozenknoop – Willebroeck” stak enthousiast van wal met de eenakter *Het Scheepje* en eindigde tragikomisch met het stuk *De hele stad is er vol van*. Met dame Medea in hun wapenschild voerden een honderdtal medewerkers door de jaren heen een goede zestig stukken op, gespreid over meer dan honderdveertig vertoningen. De scène van de Odeon, *bij den Boege*, op de hoek van Vier Armen werd versleten van zestien november 1924 tot vierentwintig december 1936. Die winter werd er van zaal geswicht, het toneelgezelschap teende naar de Scala op de Markt. De nieuwe gordijnen *bij die van den Schalaa* gingen open de 17de maart van zevenendertig en werden, tot op de draad versleten, neergelaten de negentiende april 1953. Negentien honderddrieënvijftig, het jaar waarin hier ten lande niet alleen het fenomeen televisie haar grote doorbraak kende maar ook alom de dijken. De hele regio was er vol van...van water. Het was ook de tijd dat België de Europese finale van de Davis Cup won en de Mechelaar en socialist Jan van Winghe (1913-1998) bij Koninklijk Besluit tot “den burger” van Willebroeck werd benoemd.

Het laatste carré spelers bleef nog een wijl nagenieten tot drukker-voorzitter Toon Bruyninckx, de die-hard van het eerste uur, in juni 1956 de Algemene Maatschappij van Verzekeringen en Grondkrediet verwittigde dat een verlenging van de polis ‘Burgerlijke Aansprakelijkheid’ niet meer hoefde. Op een dag in september verdeelde de penningmeester Gommaar Voet tussen mes en vork wat achterbleef in de kas. Op de ‘goed ooldees’ werd met een ietwat krop in de keel de toast uitgebracht door Antoon Bruyninckx, Marivoet Albert, Eeraerts François, Carlo Vermeersch, Helene Pepermans, Gommaar Voet, Nora Voet, Selma Voet, Maria Fromont, Pierre Vermeersch, Maurits Lauwers, Freddy De Nies, Leo De Roover, Adolf Ceustermont en Rosette Verbruggen. De laatste fluit champagne hadden ze die nacht echter voorbehouden voor de veger van dienst. ‘Santé’ fezelde Chareltje De Keen nadat hij borstel en vuilblik had opgeborgen ‘santé, ...op Rosebud’.

Zilveren jubileum “Toneelkring De Rozenknoop” 1924-1949. Op de grasmat van l. naar r.: Albert Marivoet, Isidoor De Prins en Jozef Baelemans. In zigzag van l. naar r.: Frans Nijs, Gommaar Voet, Emiel Lettani, Alphons Henderickx, Jean Van Dooren, Victor De Wit, Helena Pepermans, Désiré De Moor, Telemacque Fromont, Willem Hansen, Maria Fromont, Jan Van Eetvelt, Antoon Bruyninckx, Gabriella Peeters, Gilbert Van Dijck, Hilda Van de Venne, Jozef Reveraert, Rosa Verbruggen en Frans Eeraerts.

(Info wijlen Frans Eeraerts, gescande foto Willy Mees)

Meer over het toneelgezelschap “De Rozenknoop” in een volgende Vaertlinck.

Flor Cools.

1908 - Kaatssport te Willebroek

“ De Moedige Kaatsers van de Veert “

Het kaatsen was een volksport bij uitstek. Over wie er eigenlijk dit balspel of een vorm van het kaatsen naar onze streken gebracht heeft, bestaat tot op heden weinig eensgezindheid. Sommige bronnen zeggen de Romeinen, anderen houden het bij de Spanjaarden. Wij konden geschriften terug vinden waaruit blijkt dat in de periode rond 1540 het kaatsspel reeds erg populair was in Frankrijk. Anderen houden het dan weer dat het Spaanse krijgsgespeelden waren die in Doornik het kaatsspel of Balle Pelote reeds speelden in 1812. Het is rond deze tijd dat heel wat steden en gemeenten wedstrijden gingen organiseren waaraan ploegen uit de omliggende gemeenten deelnamen. Zo vonden wij ook archieven terug waaruit blijkt dat onze landgenoten in 1887 hun talenten in Friesland gingen demonstreren. Algemeen mogen wij echter aannemen dat het vooral de schippers waren die dit spel zowel in de Schelde- als Denderstreek introduceerden. Het kaatsen was dus vooral in trek in gebieden waar rivieren, kanalen en waterlopen onze streken doorkruisten.

Op 09 augustus 1908 (ter gelegenheid van het octaaf van de kermis) stond er een prijskamp op het programma, ingericht door : “ Moedige Kaatsers ”. Deze vereniging had zijn lokaal bij Emile Mainil, herbergier-winkelier op de Veert te Willebroek. De deelnemende ploegen waren : Oppeurs, Sint-Amands, Bornhem, Willebroeck-Sas, Blaesveldt, Breendocnk-Rijweg, Londerzeel Sint-Joseph, Pillaer en Willebroeck-Veert. De wedstrijden gingen door op 09, 16, 23 augustus en op 03 september 1908.

De prijzentafel : 1^e prijs 40 fr. – 2^e prijs 30 fr. en 3^e prijs 20 fr. – Pluim en handschoen 5 fr.

Ook willen wij u het reglement van deze kaatsermaatschappij “ De Moedige Kaatsers van de Veert “ zeker niet onthouden.

Reglement

- Art. 1 Deze maatschappij is gesticht om het vermaak harer leden uit te maken..
- Art. 2 Het bestuur zal bestaan uit : een voorzitter, een boekhouder, een schatbewaarder, een schat-toezichter, en 2 commissarissen.
- Art.3 Iedereen is toegelaten in de maatschappij mits de wekelijkse bijdrage van 10 centiemen.
- Art.4 Degene welke 3 achtereenvolgende malen niet zal gestort hebben zal aanzien worden als verslaggever.
- Art.5 Twee malen per jaar zal er een feestmaal gehouden worden van het gestorte geld, en waarvan de dagen zullen gedateerd worden door `t bestuur.
- Art.6 Al degene die binst het jaar niet kunnen medespelen zullen verplicht zijn wanneer er een prijskamp zal gegeven worden deel te nemen der Juri.
- Art.7 Alle maanden zal er eene algemene verplichtende vergadering plaats hebben en dan zal er de staat der kas voorgelezen worden. Degenen die niet aanwezig zouden zijn krijgen eene boeten van 10 centiemen.
- Art.8 Wanneer men zal bevinden dat er geld genoeg in kas is, zal er een prijskamp gegeven worden.
- Art.9 Men zal spelen alle zondagen van 2 tot 4 uren en het geld voortkomende van het spel zal in de bus gestort worden.
- Art.10 De vergaderingen zullen regelmatig alle zondagen om 1 ½ uren gehouden worden.
- Art.11 De vergaderingen zullen afgewisselt worden tusschen de herbergiers-leden der maatschappij.
- Art.12 Degene het spel zou verlaten zonder het te eindigen zal eene boet van 10 centiemen betalen en zijn tegenstrever zal insgelijks wachten tot het volgende spel.
- Art.13 Elke prijskamp zal verdeelt worden naar het aantal leden van het spel en iedereen zal prijs hebben.
- Art.14 Elke ploeg zal ten hoogste 5 leden bevragen.
- Art.15 Al de onkosten der prijskampen zullen betaald worden van het geld der bus en niet van den uitleg.

- Art.16 De deelnemers van het spel die geen deelnemers der maatschappij zijn zullen verplicht zijn zullen verplicht zijn het geld welke ze winnen in de bus te steken.
- Art.17 Alle jaren zal er een algemeene prijskamp gegeven worden voor Willebroeck en omstreken.
- Art.18 Wanneer een der leden eene ruit breekt gedurende het spel zouden de onkosten door de maatschappij betaald worden.
- Art.19 Indien het geval zich voordeed een ongeluk te voorkomen gedurende het spel zouden de onkosten door de maatschappij betaald worden.
- Art.20 Indien er iemand de gemeente zou verlaten zal hij zijn geld weder krijgen.

Het Bestuur,

De Commissaris,	De Schatbewaarder,	De Schrijver,	De Voorzitter,
Van Dingenen Pierre	Boey Jules	Mainil Frans	Fraipont Joseph

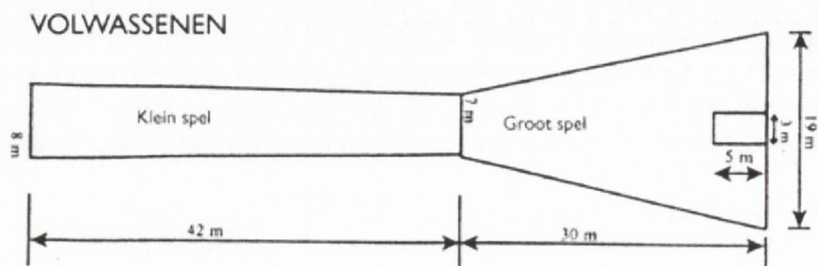
De Veert te Willebroeck .

Het terrein

Het terrein waar de wedstrijden worden betwist, kaatsbaan genoemd, is 72 m lang en bestaat uit 2 delen in de vorm van een trapezium.

Het eerste deel, "**het groot spel**" heeft aan de achterlijn een breedte van 19 m. terwijl "**het klein spel**" "gesloten wordt met een lijn van 8 m breedte. Deze 2 delen zijn met elkaar verbonden door een koordlijn die evenwijdig loopt met de twee hoger vermelde lijnen en die een breedte heeft van 7 m. Het groot spel is 30 m lang, terwijl het klein spel een lengte heeft van 42 m.

In het groot spel bevindt zich "**de opslagruimte**". Dit is een rechthoek van 3m x 5m. De opslagruimte mag niet overschreden worden bij de opslag.

De kaatshandschoen

De handschoen is vervaardigd in soepel leder. Daarin wordt nog een versterking aangebracht in de palm van de hand. De speler moet zijn vingers kunnen plooiën in de richting van de handpalm. Het max. gewicht van een handschoen is 190 gram.

De kaatsbal

De kaatsbal die vroeger in gebruik was, had een diameter van 48 mm en woog 45 gr. De bal was van leder.

Het spel in een notendop

Een ploeg bestaat uit 5 spelers : 2 koordmannen, een kleinmidden, een grootmidden en een achterman. De opslag (= leveren) dient onderarms te gebeuren en wordt met de blote hand gedaan.

Het spel begint vanaf het ogenblik dat de speler (opslager), in de opslagruimte optredend, de bal los laat. Een speler van de andere ploeg tracht de bal terug te kaatsen (=keren) waarbij de bal slechts éénmaal mag botsen. Zo wordt er over en weer gekeerd.

Botst de bal echter tweemaal na elkaar dan wordt “**een kaats**” geplaatst op de plaats waar de bal gestopt wordt of over de zijlijn rolt. Het komt er dus op aan om de kaats zo nadelig mogelijk te leggen voor de tegenpartij.

Als er 2 kaatsen geplaatst zijn, wordt er van kamp veranderd, of bij 1 kaats wanneer één van de ploegen op “40” staat.

De ploeg aan de opslag moet dan trachten de bal voor de kaats te stoppen.

De winnaar van de wedstrijd is de ploeg die het eerst 15 spellen heeft behaald. Er is een rust voorzien wanneer een ploeg 8 spellen heeft behaald. De toekenning van het spel gebeurt zoals bij tennis : 15, 30, 40 en spel.

In geval van gelijkheid van 40-40 volstaat één punt om het spel te behalen.

Willebroekse kaatsploeg - Bij de supporters op de vrachtwagen bemerken wij als 3e van links – Joseph Mees (alias De Payer) Foto Flor Cools

Waar zijn de bedrijven heen? Waar zijn ze gebleven ?

ASED - anno 1965

(Foto G. Van Auwenis)

ASED - anno 2005

(Foto G. Van Auwenis)

Tisselt (Willebroek) vroeger en nu

Tisselt, Kerkstraat - anno 1955

Tisselt, Kerkplein – anno 2005

Inhoudstafel : januari - februari - maart 2006

Nieuwjaarswensen	blz. 1
70 jaar geleden.....	2
Tisseltse burgemeester gefusilleerd.....	5
Van “grappige woordenlijst” tot www.Willebroek.info.....	8
De gemeentesecretaris van Tisselt noteerde	10
Het “Strooien” muziek van Breendonck.....	15
Uit alle dalen der herinnering	16
Historiek v/h klooster der “Dochters van Maria”	20
Onze Willebroekse herbergen anno 1955.....	22
Nu 100 jaar geleden.....	25
De Rozeknop	26
1908 – Kaatssport te Willebroek.....	27
Waar zijn de bedrijven heen? Waar zijn zij gebleven?	30
Tisselt (Willebroek) vroeger en nu	31

Werkten mee aan dit nummer :

Leon Bernaerts - Jos Brems - Flor Cools - Paul Cools - Gary Mantiens - Tannee Meiremans - René Pattyn - Gust Van Auwenis - Eric Van Winghe en Louis Vervloet.

Samenstelling en lay-out : Gust Van Auwenis en Eric Van Winghe.

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten kan slechts gebeuren na schriftelijke toelating van de auteur en mits vermelding van het tijdschrift, jaargang en nummer.

Elk auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Druk: THE IMAGE FACTORY – Bornem – tel 03/899 46 66 – info@the-image-factory.be

I.S. verzekeringen nv

Coorens Ronny

GSM 0475 78 40 24
Fax / Tel.: 03 886 55 81
E-mail: delaroc@skynet.be

SOMERS DIRK

MEUBELN ⇨ Stationsstraat 86
2830 Willebroek
Tel. 03/ 886 70 64

SPECIALIST SLAAPCOMFORT

THE BEST HARDWARE STORE IN BELGIUM

Dendermondsesteenweg 111 / bus 29
2830 Willebroek
Tel : 03/866.48.44
Fax : 03/866.48.45

Openingsuren :
maandag : Gesloten
dinsdag : 10 u. - 18u.
woensdag : 10 u. - 18 u.
donderdag : 10 u. - 18 u.
vrijdag : 10 u. - 18 u.
zaterdag : 10 u. - 18 u.

Gesloten op zondag en feestdagen.

BANKET

R

O

O

D

Kerkstraat 26

Willebroek

Tel. 03/886 65 09

CAFE - TAVERNE "CASINO"

Bij Chris & Patrick

Oud Sasplein 3, 2830 Willebroek
(aan de brug)
Tel 03/886 68 70 - dinsdag gesloten

Anno 1905

- VERZORGDE SNACKS
- BRUSSELSE WAFELS
- PANNEKOEKEN
- DIVERSE BROODJES
- MILCKSHAKES
- IJSCOUPES
- VERSE FRUITSAPPEN

meubelen

Jozef VAN DEN BERGH n.v.

KEUKENS MICKO

Toonzalen : Brielen 5 – 2830 Willebroek-Tisselt
Tel. 03/886 66 03

Donderdag gesloten

OKAPI

UW PARTNER IN DE INFORMATICA

OKAPI is al 17 jaar dé informatica-zaak van de regio
met zowel een winkel als een business-to-business afdeling

computers - (draadloze) netwerken - printers - scanners - faxen
copiers - digitale fotografie - Telenet - ADSL - software - xbox
PDA - GPS - alle inktpatronen - alle toebehoren - buromateriaal
boekhoudpakketten : BOBsoftware, SAGE lijn 100, Cubic

Eigen technische dienst - Alle herstellingen

Stationsstraat 92-96 te Willebroek
tel. 03 886 90 46 fax. 03 886 06 75
info@okapi.be www.okapi.be

SELEXION®

JA, ER ZIJN NOG VAKMANNEN

POLAT

*Turkse specialiteiten
Alle voedingsmiddelen*

Guido Gezellestraat 38
2830 Willebroek

Tel.+ Fax : 03/886.18.32

Openingsuren: 8.00 u - 20.00 u

Sluitingsdag: Donderdag

Open op zon- en feestdagen.

't Klokske

bij Elke

TEL : 03/886.97.96 (*Breendonk*)

lotto/dagbladen/schoolbenodigdheden

openingsuren :

ma : 08.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

di : 08.30U - 12.30U / 17.00U - 18.30U

wo : 08.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

do : 08.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

vr : 08.30U - 12.30U / 13.30U - 18.30U

za : 08.00U - 12.30U / 13.30U - 18.00U

 KERREMANS & C°

Verzekeringen & Spaarbank

De beste keuze voor uw Verzekeringen, Leningen en Beleggingen !

Guido, Steve & Kevin Kerremans

Overwinningsstraat 87
2830 Willebroek
Tel: 03/886.43.39
Fax: 03/866.57.02
C.D.V.: 40356

WIE HEEFT HET
VOOR U
IN WILLEBROEK?

KBC Bank & Verzekering
Dendermondsestwg. 17,
2830 Willebroek
tel. 03 860 75 30
fax 03 860 75 32

KBC Verzekeringen
* Spiessens & Partners BVBA
A. Van Landeghemplein 1,
2830 Willebroek
tel. 03 866 17 38
fax 03 866 21 45

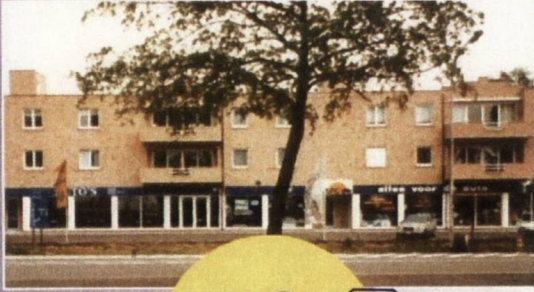

We hebben het voor u.

*Grote keuze in zijden
bloemen en planten*

*Groot assortiment
bloemen en
bloemstukken*

APC

AUTO PARTS CENTER BVBA ALLE AUTO-ONDERDELEN

- Groot- en kleinhandel
- Car-hifi - GSM's - carkits - navigatiesystemen
- Alarmen - blinderen autoruiten
- Wisselstukken en onderdelen: remmen, filters, uitlaten, schokdempers, ...
- Allesdragers: skiboxen, sneeuwkettingen, ...
- Accessoires: uitbouwkits, verlagingskits, spoilers, sportluchtfilters, ...

Uw erkend Proximus Privileged partner

Vanaf vandaag kan u met uw GSM e-mails versturen, ontvangen of beluisteren. Raadpleeg www.proximus-interactive.be

Tracking systemen. Bezoek onze site: www.gps-buddy.com

VERHUUR:
sneeuwkettingen - bagageboxen -
bekledingsreinigers

airco service

APC Willebroek bvba
Dendermondsesteenweg 212
2830 Willebroek
Tel.: 03/886 35 06 (2 lijnen)
Fax : 03/886 25 71
e-mail: apc.willebroek@yucom.be

Openingsuren : 8.30 - 12 u. / 13 - 18 u. • zat. : 9 - 12 u. / 13 - 16 u.

AD

WILLEBROEK

TEL. 03/886.41.30

DEXIA

Bank

DEXIA BANK Nieuwstraat
2830 Willebroek
03/860.72.90

COIFFURE JOHNNY

De specialist voor Uw haarsnit voor gans het gezin.

Love is in the Hair

Dinsdag -> Mannendag (ook kinderen)
Zonder afspraak van 8u30 tot 18 uur.

Alle andere dagen normaal voor iedereen, dames – kinderen – heren

Kerkstraat 32
Willebroek

Tel. 03/886.62.85
0475/40.32.29

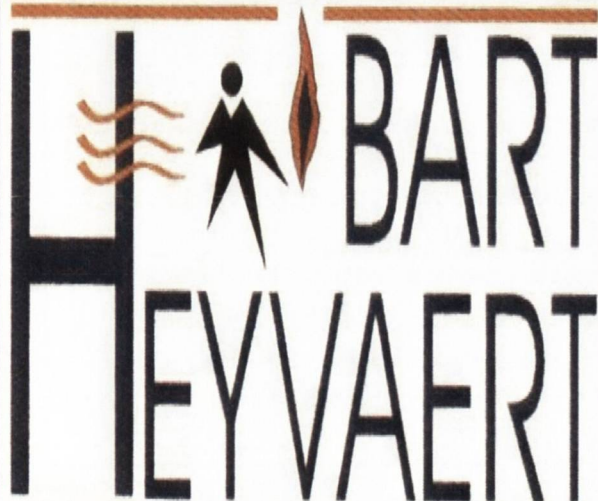
BETROUWBAARHEID DOOR ERVARING

ELEKTRISCHE HUISHOUDTOESTELLEN
 VERWARMING GAS-HOUT-KOLEN-MAZOUT...
 SCHOUWVEGEN
 SANITAIR

HEYVAERT - DE CONINCK
 Industrierrein "De Veert" - Callaertstraat 37
 2830 Willebroek - Tel. 03/886 82 11
HEYVAERT BART
 Heindonksesteenweg 130
 2830 Willebroek - Tel. 03/866 37 37

VERWARMING AIRCO SANITAIR

Dagblad- & boekhandel

Lottocentrum

Plankopie

Fotokopie (A0 formaat)

Ook in kleur

BUROTEK BVBA

Bureel-, teken- en
 schoolbenodigdheden

Uitgebreid gamma merkartikelen

Breendonkstraat 1, 2830 Willebroek
 03/886.86.66

VAN HOYWEGHEN
 Overwiningsstraat 19
 2830 WILLEBROEK

UIT SYMPATHIE

ALAIN

MICROFILM – SCANNING

*Afdrukken van uw microfilms op papier
Overzetten van uw microfilms op CD of DVD
Al uw documenten op CD of DVD*

Res. Talmar III – Dendermondsesteenweg 111/B34 – 2830 Willebroek
TEL 03/866.25.25 – FAX 03/866.25.26
www.microfilmtechnik.com – microfilm.technik@skynet.be